

Załącznik do Uchwały Nr.....
Zarządu Województwa
Warmińsko-Mazurskiego
z dnia



Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2019 rok

OLSZTYN 2018

Spis treści

Definicje i objaśnienia	3
Wstęp	7
1. Uwarunkowania prawne i programowe.....	9
1.1. Podstawy prawne	9
1.2. Założenia kluczowych dokumentów strategicznych i programowych	9
2. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim.....	15
2.1. Wybrane zjawiska kształtujące sytuację społeczno-gospodarczą województwa	15
2.2. Aktywność ekonomiczna mieszkańców województwa	19
2.3. Dynamika zmian poziomu i stopy bezrobocia	21
2.4. Struktura regionalnego bezrobocia	24
2.5. Fundusz Pracy	30
2.6. Przyczyny wyłączeń z ewidencji bezrobotnych	33
2.7. Oferty wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej	33
3. Wstępny monitoring RPDZ na 2018 rok.....	35
4. Wnioski i prognoza zmian	36
5. Priorytetowe grupy osób.....	40
6. Priorytety, cele i kierunki działań w 2019 roku	42
7. Zarządzanie realizacją RPDZ na 2019 rok.....	45
7.1. Główne źródła finansowania	45
7.2. Monitoring RPDZ na 2019 rok	46
Załącznik 1. Wskaźniki monitoringu RPDZ na 2019 rok	48
Załącznik nr 2. Harmonogram opracowania RPDZ na 2019 rok	49

Definicje i objaśnienia

Wyjaśnienie podstawowych pojęć i zagadnień zostało przygotowane w oparciu o Ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U.2018, poz.1265 z późn. zm) – zwana dalej ustawą, jak również Słownik pojęć stosowanych w badaniach statystycznych statystyki publicznej oraz dokumenty PO WER.

Bezrobotny według ustawy – to osoba, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a–g, lit. i, j, l oraz osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. ha, która bezpośrednio przed rejestracją jako bezrobotna była zatrudniona nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 6 miesięcy, oraz osoba, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 3 i 4, niezatrudniona i niewykonyująca inną pracę zarobkową, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- ukończyła 18 lat,
- nie ukończyła 60 lat – kobieta lub 65 lat – mężczyzna,
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- nie nabyła prawa do emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, przyznanej przez zagraniczny organ emerytalny lub rentowy, w wysokości co najmniej najniższej emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U.2018.1025), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,
- nie złożyła wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis: zgłosiła do ewidencji działalności gospodarczej wniosek o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, albo nie upłynął jeszcze okres do, określonego we wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,
- nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,
- nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
- nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,

- nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w art. 70 ust. 6,
- nie podlega, na podstawie odrębnych przepisów, obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
- nie pobiera na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów zasiłku dla opiekuna.

Bezrobotny bez kwalifikacji zawodowych – to osoba nieposiadająca kwalifikacji do wykonywania jakiegokolwiek zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem lub innym dokumentem uprawniającym do wykonywania zawodu.

Bezrobotny długotrwale – to osoba pozostająca w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych.

Bezrobotny do 25 roku życia – to osoba, która do dnia zastosowania wobec niej usług lub instrumentów rynku pracy nie ukończyła 25 roku życia.

Bezrobotny powyżej 50 roku życia – to osoba, która w dniu zastosowania wobec niej usług lub instrumentów rynku pracy ukończyła co najmniej 50 rok życia.

Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy – zgodnie z art. 49 ustawy to bezrobotni do 30 roku życia, bezrobotni długotrwale, bezrobotni powyżej 50 roku życia, bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej, bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 r.ż. lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 r.ż., bezrobotni niepełnosprawni, poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu lub niewykonujący innej pracy zarobkowej opiekunowie osoby niepełnosprawnej, z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierający świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, lub zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – podstawę prawną badania stanowi *Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej* (Dz.U. 2018.997 z późn.zm.). Prowadzone jest w cyklu kwartalnym, metodą obserwacji ciągłej (ruchomy tydzień badania). Zostają nim objęte osoby w wieku 15 lat i więcej, będące członkami wylosowanych gospodarstw domowych. Podstawę metodologii BAEL stanowią definicje ludności aktywnej zawodowo, a więc pracujących i bezrobotnych, zalecane do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy oraz EUROSTAT, dla zapewnienia porównywalności danych w skali międzynarodowej. Badanie ma na celu uzyskanie informacji o wielkości i strukturze zasobów roboczych, a jego wyniki stanowią komplementarne źródło danych, wobec informacji uzyskiwanych z rejestrów powiatowych urzędów pracy.

Bezrobotny według BAEL – to osoba w wieku od 15 do 74 lat, która spełniła jednocześnie trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie była osobą pracującą; aktywnie poszukiwała pracy w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany); była gotowa podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po badanym tygodniu. Do bezrobotnych zalicza się także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Fundusz Pracy – państwowy fundusz celowy, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy. Przychodami Funduszu Pracy są zgodnie z art. 106 ustawy m.in.: obowiązkowe składki na Fundusz Pracy; dotacje z budżetu państwa; środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej na współfinansowanie projektów finansowanych z Funduszu Pracy; odsetki od środków Funduszu Pracy pozostających na rachunkach bankowych dysponenta Funduszu Pracy oraz samorządów województw, powiatów, Ochotniczych Hufców Pracy i wojewodów; spłaty rat i odsetki od pożyczek udzielonych z Funduszu Pracy; środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, przeznaczone na współfinansowanie działań z zakresu udziału publicznych służb zatrudnienia w EURES. Środki Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji bezrobotnych są limitowane, a ich wysokość dla poszczególnych województw ustalana jest corocznie na podstawie wzoru algorytmicznego. Ze środków Funduszu Pracy wypłaca się również zasiłki z tytułu bezrobocia. Środki na zasiłki nie wchodzą w limit przyznawany przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na aktywizację zawodową. Urzędy pracy otrzymują środki na ten cel odpowiednio do zgłaszanych potrzeb (wiąże się to ze zmienną liczbą bezrobotnych uprawnionych w danym miesiącu do pobierania zasiłku).

Miejsca aktywizacji zawodowej – m.in. staże, prace społecznie użyteczne oraz przygotowanie zawodowe dorosłych.

NEET – osoba młoda w wieku 15-29 lat, która spełnia łącznie trzy warunki, czyli nie pracuje (tj. jest bezrobotna lub bierna zawodowo), nie kształci się (tj. nie uczestniczy w kształceniu formalnym w trybie stacjonarnym albo zaniedbuje obowiązek szkolny lub nauki) ani nie szkoli (tj. nie uczestniczy w pozaszkolnych zajęciach mających

na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy; w procesie oceny czy dana osoba się nie szkoli, a co za tym idzie kwalifikuje się do kategorii NEET, należy zweryfikować czy brała ona udział w tego typu formie aktywizacji, finansowanej ze środków publicznych, w okresie ostatnich 4 tygodni).

Oferta pracy – oznacza wolne od wymagań naruszających zasadę równego traktowania w zatrudnieniu, w rozumieniu przepisów prawa pracy, zgłoszenie przez pracodawcę do powiatowego urzędu pracy co najmniej jednego wolnego miejsca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w określonym zawodzie lub specjalności w celu uzyskania pomocy w znalezieniu odpowiedniego pracownika.

Prace interwencyjne – zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej ze starostą i ma na celu wsparcie osób bezrobotnych.

Prace społecznie użyteczne – prace wykonywane przez bezrobotnych bez prawa do zasiłku na skutek skierowania przez starostę, organizowane przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, w tym na rzecz opiekunów osób niepełnosprawnych, w organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej.

Pracujący według BAEL – osoba w wieku 15 lat i więcej, która w okresie badanego tygodnia wykonywała przez co najmniej 1 godzinę jakąkolwiek pracę, przynoszącą dochód lub zarobek, tzn. była zatrudniona w charakterze pracownika najemnego, pracowała we własnym lub dzierżawionym gospodarstwie rolnym albo prowadziła własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagała (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem; miała pracę, ale jej nie wykonywała z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego lub wypoczynkowego bądź z innych powodów, przy czym długość przerwy w pracy wynosiła do 3 miesięcy; powyżej 3 miesięcy w przypadku pracownika najemnego, który w tym czasie otrzymywał co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia. Do pracujących, zgodnie

z międzynarodowymi standardami, zaliczono również uczniów, z którymi zakład pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Przygotowanie zawodowe dorosłych – instrument aktywizacji w formie praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych, realizowany bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą, według programu obejmującego nabywanie umiejętności praktycznych i wiedzy teoretycznej, zakończonego egzaminem.

Roboty publiczne – zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac organizowanych przez powiaty – z wyłączeniem prac organizowanych w urzędach pracy – gminy, organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką ochrony środowiska, kultury, oświaty, kultury fizycznej i turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej, a także spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków

Staż – nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą.

Stopa bezrobocia – procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo (tzn. pracującej i bezrobotnej).

Szkolenie – pozaszkolne zajęcia mające na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia.

Wiek poprodukcyjny – wiek, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. dla mężczyzn 65 lat i więcej, dla kobiet 60 lat i więcej.

Wiek produkcyjny – wiek zdolności do pracy, tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat.

Wiek przedprodukcyjny – wiek, w którym ludność nie osiągnęła jeszcze zdolności do pracy, tj. grupa wieku 0-17 lat.

Wskaźnik płynności rynku pracy – jest to stosunek liczby bezrobotnych którzy podjęli pracę w danym okresie sprawozdawczym do liczby nowo zarejestrowanych bezrobotnych w tym okresie.

Wskaźnik zatrudnienia – udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Współczynnik aktywności zawodowej – udział ludności aktywnej zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii.

Zatrudnienie niesubsydiowane – zatrudnienie na otwartym rynku, nie finansowane ze środków Funduszu Pracy.

Zatrudnienie subsydiowane – zatrudnienie finansowane ze środków Funduszu Pracy w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych, podjęcia działalności gospodarczej oraz podjęcia pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego.

Zatrudnienie wspierane (socjalne) - oznacza to udzielanie wsparcia o charakterze doradczym i finansowym osobom, które mają szczególne trudności w wejściu lub powrocie na otwarty rynek pracy (np. są długotrwale bezrobotne). Oferowana jest pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej umożliwiającej podjęcie zatrudnienia, prac społecznie użytecznych w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej lub podjęcie działalności gospodarczej.

Wstęp

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2019 rok (RPDZ) stanowi dokument o charakterze operacyjnym, służący określaniu i koordynowaniu polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w regionie w krótkim rocznym okresie czasu. Stanowi on niejako uszczegółowienie zapisów *Zaktualizowanej Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2025 roku*, która jest dokumentem o długofalowym horyzoncie czasowym.

Prezentowany materiał przygotowany został przez Międzywydziałowy Zespół ds. opracowania Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2019 rok powołany w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Olsztynie (Zarządzenie Dyrektora Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie z dn. 16 listopada 2018 r.). Dokument był szeroko konsultowany, a w proces konsultacji zostali aktywnie włączeni partnerzy rynku pracy, w tym m.in. przedstawiciele samorządu województwa oraz wojewody, reprezentanci samorządowych jednostek wojewódzkich i powiatowych, Warmińsko - Mazurskiej Wojewódzkiej Komendy Ochotniczych Hufców Pracy, regionalnych struktur organizacji związkowych i organizacji pracodawców, a także przedstawiciele nauki i szkolnictwa oraz reprezentanci organizacji pozarządowych. Na zapisy dokumentu wpływ mieli również dyrektorzy powiatowych urzędów pracy. Ponadto dokument został przedłożony do konsultacji Wojewódzkiej Radzie Rynku Pracy oraz Wojewódzkiej Radzie Dialogu Społecznego.

RPDZ na 2019 rok składa się z dwóch części: diagnostycznej oraz wdrożeniowej. Pierwsza z wymienionych została opracowana w oparciu o dane i sprawozdania z ogólnodostępnych baz, których główne źródło stanowił Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, a także Główny Urząd Statystyczny. Ze względu na to, że czas przygotowania dokumentu przypadł na czwarty kwartał 2018 roku, do analizy przyjęto dane według stanu na 30 września 2018 r. Aby uchwycić zmiany zachodzące na rynku pracy dane te porównano do stanu z końca III kwartału 2016 i 2017 roku. Dopełnieniem diagnozy jest prognoza zjawisk, jakie mogą zachodzić na regionalnym i krajowym rynku pracy w 2019 roku, uwzględniająca trendy gospodarcze, społeczne i demograficzne oraz szacunki powiatowych urzędów pracy, dotyczące kształtowania się sytuacji na lokalnych rynkach pracy. W oparciu o nią określono wyzwania czekające w nadchodzącym roku publiczne służby zatrudnienia.

Część wdrożeniowa RPDZ obejmuje wskazanie celów, priorytetów i kierunków działań polityki rynku pracy w 2019 roku będących odpowiedzią na zdefiniowane potrzeby rynku pracy. Ponadto wskazano główne źródła finansowania planowanych działań oraz założenia monitoringu dokumentu.

Realizacji RPDZ na 2019 rok będą przyświecać zasady horyzontalne, wartościujące metody działania oraz określające ramy, w których realizowana jest polityka rynku pracy. Wśród nich należy wskazać przede wszystkim równość szans i dostępności usług.

Realizacja *Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2019 rok* wymaga podejścia partnerskiego i zintegrowanego, łączącego kompetencje oraz zadania samorządów i ich jednostek organizacyjnych, a także innych instytucji i podmiotów działających przede wszystkim w obszarze rynku pracy, pomocy społecznej, edukacji i aktywności społecznej.

Będzie ono sprzyjało efektywności działań, rozwojowi dialogu społecznego i kreowaniu warunków sprzyjających wzrostowi zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim.

1. Uwarunkowania prawne i programowe

1.1. Podstawy prawne

Opracowanie Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia jest realizacją zapisu art. 8 ust. 1 Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U.2018.1265 z późn. zm.).

Ustawodawca, przepisem tym, określa zadania samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy, a co za tym idzie zobowiązuje samorząd województwa do określania i koordynowania regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w odniesieniu do krajowej polityki rynku pracy poprzez przygotowanie i realizację regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia. Uzupełnieniem dla tego przepisu jest art. 3 ust. 4 stanowiący, iż dokument ten przygotowujący jest corocznie na podstawie Krajowego Planu Działań z uwzględnieniem strategii rozwoju województwa. Zgodnie z cytowanym artykułem RPDZ na 2019 rok powinien zawierać priorytetowe grupy bezrobotnych i innych osób wymagających wsparcia.

1.2. Założenia kluczowych dokumentów strategicznych i programowych

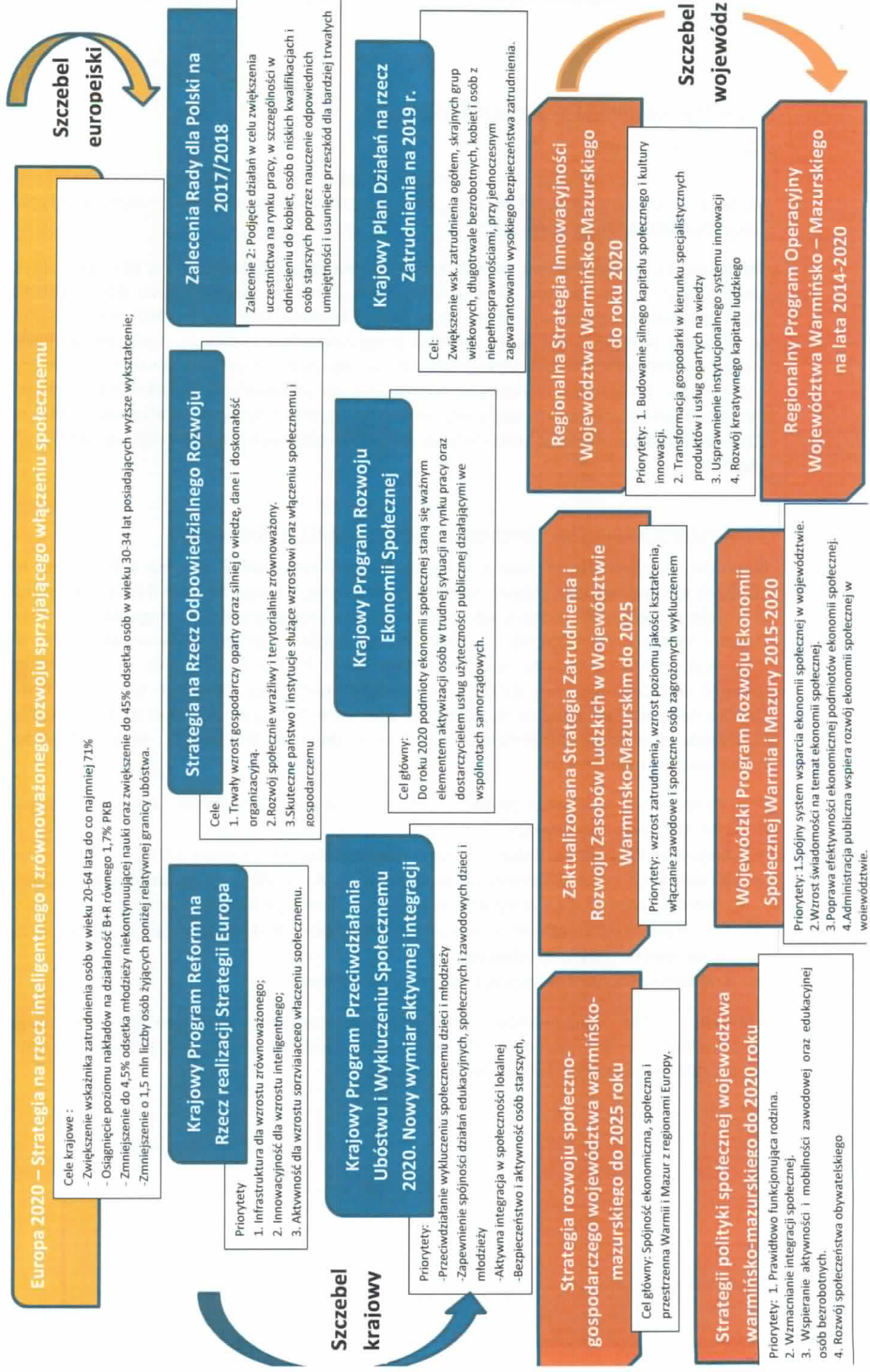
Kluczowe znaczenie dla opracowania Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2019 rok ma Krajowy Plan Działań na rzecz Zatrudnienia. Z uwagi na to, iż dokument ten jest w trakcie przygotowań, materiałem wykorzystanym przy sporządzaniu Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2019 rok są *Założenia programowo-organizacyjne do Krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2019 rok*. Założenia mają charakter roboczy, wytyczają kierunek dalszych prac MRPiPS nad przygotowaniem Krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na 2019 rok oraz określają cele i kierunki działań państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej na najbliższy rok.

Priorytety polityki państwa w obszarze rynku pracy są komplementarne z innymi rządowymi dokumentami programowymi, m.in.:

- Krajowym Programem Reform na rzecz realizacji strategii „Europa 2020”;
- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 r. (z perspektywą do 2030) i skorelowanymi z nią strategiami rozwoju m.in. Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego;
- Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej Integracji;
- Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Graficzny układ dokumentów programowych szczebla europejskiego, krajowego i regionalnego z wyznaczonymi do osiągnięcia podstawowymi priorytetami i celami w obszarze rynku pracy przedstawia Rysunek 1.

Rysunek 1. Dokumenty wyznaczające kierunki działań na rynku pracy na poziomie krajowym i regionalnym



Celem głównym zadań realizowanych w 2019 roku przez państwo w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej będzie:

Zwiększenie wskaźnika zatrudnienia ogółem, skrajnych grup wiekowych, długotrwale bezrobotnych, kobiet i osób z niepełnosprawnościami, przy jednoczesnym zagwarantowaniu wysokiego bezpieczeństwa zatrudnienia.

Jako szczegółowe cele wyznaczono:

- Dostosowanie działań urzędów pracy do zmieniającego się rynku pracy.
- Zwiększenie adaptacyjności bezrobotnych, pracujących i osób z grupy NEET na rynku pracy.
- Zwiększenie aktywności zawodowej osób związanych z rolnictwem w kierunku pozarolniczego rynku pracy.
- Rozwój kształcenia zawodowego i uczenia się przez całe życie.
- Zwiększenie bezpieczeństwa miejsc pracy.

Dla osiągnięcia przyjętych celów wyznaczono działania kierunkowe:

- Ograniczenie negatywnych skutków zjawisk związanych z demografią i zmianami technologicznymi.
- Doskonalenie funkcjonowania instytucji rynku pracy.
- Rynek pracy dobrej jakości.
- Zwiększenie szans na rynku pracy poprzez dostosowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy.
- Wspieranie grup w trudnej sytuacji na rynku pracy.

Przedstawione cele i działania kierunkowe uwzględnione zostały w *Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim na 2019 r.*, przez co dokument jest zgodny z dokumentami rządowymi. Aby zapewnić komplementarność i spójność zadań na szczeblu regionalnym w wyznaczaniu polityki rynku pracy, pod uwagę wzięto również zapisy dokumentów strategicznych wyznaczających kierunki rozwoju województwa:

- ⇒ Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 roku;
- ⇒ Zaktualizowanej Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2025 roku;
- ⇒ Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku;
- ⇒ Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020;
- ⇒ Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020;
- ⇒ Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 (RPO WiM).

Głównym dokumentem strategicznym na szczeblu wojewódzkim jest **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 roku**. Realizacja RPDZ na 2019

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 roku

rok służyć będzie osiągnięciu celu głównego wyznaczonego w Strategii, jakim jest: *Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy*. RPDZ 2019 wpisuje się we wszystkie cztery cele strategiczne, a w szczególności we wzrost konkurencyjności gospodarki oraz wzrost aktywności społecznej. Wzrost konkurencyjności gospodarki będzie wynikiem realizacji działań w ramach trzech celów operacyjnych: wzrostu konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji, wzrostu innowacyjności firm oraz wzrostu liczby miejsc pracy. Wzrost aktywności społecznej będzie następował poprzez: rozwój kapitału społecznego oraz wzrostu dostępności i jakości usług publicznych.

RPDZ na 2019 rok odwołuje się również do **Zaktualizowanej Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2025 roku**, która jest głównym dokumentem strategicznym dotyczącym rynku pracy w regionie. Określone w nim współzależne priorytetowe kierunki polityki rynku pracy jakimi są:

- wzrost zatrudnienia,
- wzrost poziomu jakości kształcenia,
- włączanie zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem, służą realizacji celu głównego Strategii tzn. *wzrostowi zatrudnienia oraz aktywności zawodowej mieszkańców regionu*.

**Zaktualizowana Strategia
Zatrudnienia i Rozwoju
Zasobów Ludzkich w
Województwie Warmińsko-
Mazurskim do 2025 roku**

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2019 rok uwzględnia ponadto zapisy **Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku**. Za kluczowe dla strefy polityki społecznej w regionie uznano cztery priorytety:

**Strategia polityki społecznej
województwa warmińsko-
mazurskiego do 2020 roku**

1. Prawidłowo funkcjonująca rodzina.
2. Wzmacnianie integracji społecznej.
3. Wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych.
4. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Istotnym dla RPDZ na 2019 będzie głównie Priorytet III - Wspieranie aktywności i mobilności zawodowej oraz edukacyjnej osób bezrobotnych. Zintegrowane, międzyresortowe działania, których kierunki wyznaczone zostały w obu dokumentach, przyczynią się do realizacji określonego w ramach tego priorytetu celu strategicznego: *osoby bezrobotne są bardziej gotowe do zmian, aktywne w rozwiązywaniu swoich problemów, bardziej samodzielne życiowo i ekonomicznie oraz częściej wychodzą na rynek pracy dzięki instrumentom aktywnej integracji, w tym ekonomii społecznej*.

Zwiększenie udziału ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa warmińsko-mazurskiego ze szczególnym uwzględnieniem aktywizacji zawodowej i społecznej grup zagrożonych wykluczeniem jest celem głównym określonym w **Wojewódzkim Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020**. Cel ten będzie realizowany poprzez cele szczegółowe uporządkowane w cztery obszary

**Wojewódzki Program Rozwoju
Ekonomii Społecznej Warmia
i Mazury 2015-2020**

priorytetowe. RPDZ na 2019 r. jest zbieżny ze wszystkimi czterema, a w szczególności z Priorytetem I - Spójny system wsparcia ekonomii społecznej w województwie oraz Priorytetem II - Wzrost świadomości na temat ekonomii społecznej.

W RPDZ na 2019 rok znajdziemy również odniesienie do zapisów **Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020**. Dla realizacji misji tej Strategii, którą jest *inspirowanie i koordynacja działań w kierunku mobilizacji kapitału*

**Regionalna Strategia
Innowacyjności Województwa
Warmińsko-Mazurskiego do
roku 2020**

społecznego, gospodarczego i naukowo-badawczego dla wykreowania innowacyjnej specjalizacji gospodarki regionu warmińsko-mazurskiego, sformułowane zostały cele strategiczne i operacyjne, do których należy m.in. rozwój kreatywnego kapitału ludzkiego, w tym rozwój umiejętności i kwalifikacji kadr regionalnej gospodarki i administracji,

dostosowanie kształcenia do aktualnych i przyszłych potrzeb gospodarki, a także inteligentne wykorzystanie kompetencji i doświadczenia ludzi 50+.

Ważnym narzędziem realizacji RPDZ na 2019 rok jest **Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020**. Program koncentruje się m.in. na warmińsko-mazurskiej gospodarce i kształceniu dla niej kadr, zmianie sytuacji na rynku pracy, poprawie dostępu do usług publicznych, rewitalizacji miast i ich ubogich społeczności oraz ograniczaniu ubóstwa w regionie. Celami szczegółowymi Programu w zakresie zwiększenia zatrudnienia są:

**Regionalny Program
Operacyjny Województwa
Warmińsko-Mazurskiego na**

- zwiększenie zatrudnienia wśród osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo (zwłaszcza długotrwale bezrobotnych, bezrobotnych niepełnosprawnych, powyżej 50 roku życia, nisko wykwalifikowanych oraz kobiet) oraz poprawa sytuacji zawodowej osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy;
- wzrost liczby przedsiębiorstw zdolnych do funkcjonowania na rynku;
- wzrost liczby wejść i powrotów na rynek pracy wśród osób pełniących funkcje opiekuńcze;
- wzmocnienie kompetencji pracowników i pracodawców z sektora MŚP;
- zmniejszenie poziomu dezaktywacji zawodowej ze względu na chorobę lub niepełnosprawność;
- niwelowanie skutków negatywnych zmian gospodarczych poprzez działania outplacementowe;

Celami szczegółowymi w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej są:

- aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich sytuacji społeczno-zawodowej;
- wzrost zatrudnienia poprzez rozwój ekonomii społecznej;

Cele szczegółowe w zakresie zwiększenia zatrudnienia oraz aktywizacji społeczno-zawodowej zbieżne są z priorytetami RPDZ na 2019 rok.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014—2020 (PO WER) jest programem krajowym, realizowanym na poziomie regionalnym. Stanowi on odpowiedź na potrzeby

**Program Operacyjny Wiedza
Edukacja Rozwój 2014—2020
(PO WER)**

reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia, dla których większą efektywność zapewni ich realizacja z poziomu krajowego. Na poziomie regionalnym, w ramach osi priorytetowej I *Osoby młode na rynku pracy*, podejmowane są

czynności w zakresie wspierania aktywizacji zawodowej oraz poprawy sytuacji na rynku pracy osób w wieku 15-29 lat, pozostających bez zatrudnienia, a także nie kształcących się i nie podnoszących swoich kwalifikacji. Młodzież jest także grupą priorytetową zdefiniowaną w RPDZ na 2019 r. Oba dokumenty skupiają się również wokół obszarów określonych w osi priorytetowej II PO WER *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji*, tj.:

- Promowaniu trwałego zatrudnienia wysokiej jakości i mobilności pracowników,
- Promowaniu włączenia społecznego i walki z ubóstwem oraz dyskryminacją,
- Inwestowaniu w kształcenie i szkolenie, w tym szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenie się przez całe życie,
- Wzmacnianiu zdolności instytucjonalnych organów publicznych i zainteresowanych stron z sektora publicznego oraz skuteczności administracji publicznej.

Uwarunkowania prawne i programowe wyznaczają niejako ramy działań, jednak należy je traktować również jako przestrzeń, w którą można wpisać nowe pomysły i innowacyjne przedsięwzięcia, służące realizacji nadrzędnych celów krajowych, regionalnych i lokalnych polityk publicznych.

2. Diagnoza sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim

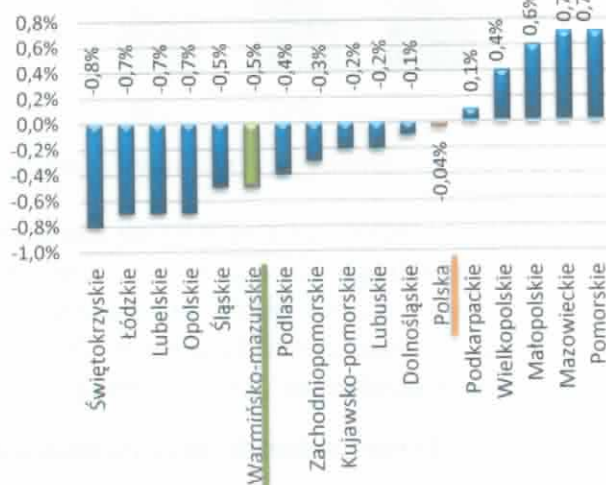
2.1. Wybrane zjawiska kształtujące sytuację społeczno-gospodarczą województwa

Województwo warmińsko-mazurskie na koniec czerwca 2018 roku zamieszkiwało 1 431 299 osób. Na przestrzeni dwóch ostatnich lat obserwujemy niewielki, ale systematyczny spadek liczby ludności, w odniesieniu do czerwca 2017 roku liczba mieszkańców regionu zmniejszyła się o 0,2% (tj. o 3 484 osoby). Spadek, jaki odnotowano w porównaniu do I półrocza 2016 roku wynosił 0,5% (6 513 osób), co uplasowało nasz region na trzeciej pozycji wśród województw o najbardziej zmniejszającej się liczbie ludności. Zaznaczyć należy, że w tym samym okresie w pięciu województwach liczba mieszkańców wzrosła.

Wykres 1 Ludność województwa warmińsko-mazurskiego według płci w latach 2016-2018 (stan na 30 czerwca)



Wykres 2 Dynamika zmian w liczbie ludności w Polsce w latach 2016-2018 (stan na 30 czerwca)



Źródło: Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 30 VI; za lata 2016 – 2018; GUS.

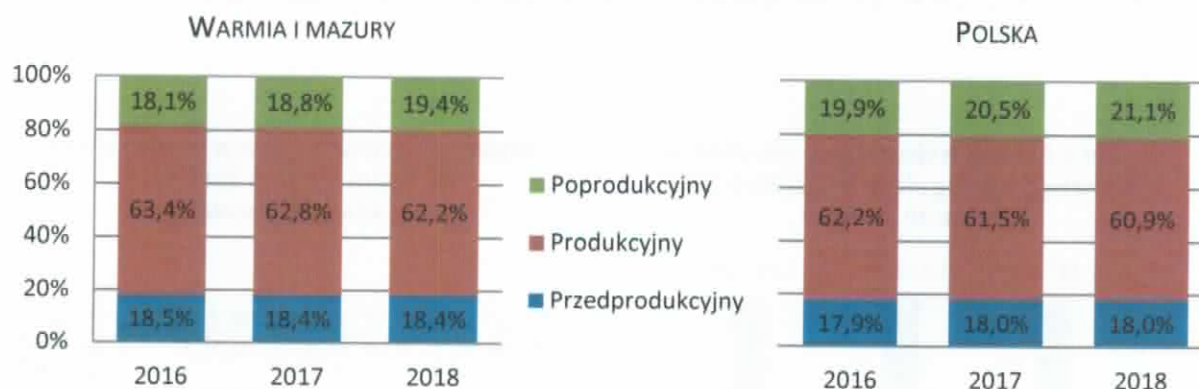
Podobnie jak w poprzednich latach, w strukturze mieszkańców Warmii i Mazur przeważają kobiety, które w liczbie 731 104 osoby stanowiły 51,1% ogółu ludności. Wyrazem dysproporcji w liczbie kobiet i mężczyzn jest również współczynnik feminizacji, liczony jako relacja liczby kobiet przypadających na 100 mężczyzn - w województwie na koniec 2017 roku wyniósł on 104 (w kraju 107)¹. Przewaga kobiet wśród mieszkańców regionu przekłada się niewątpliwie na strukturę regionalnego bezrobocia.

Warmia i Mazury tak jak cały kraj mierzy się z problemem starzejącego się społeczeństwa, o którym świadczy m.in. rosnąca liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. W okresie dwóch lat (czerwiec 2016 - czerwiec 2018 r.) ich liczba na Warmii i Mazurach zwiększyła się o 7,0% (o 18 160 osób), a udział procentowy w ogóle mieszkańców wzrósł o 1,3 pkt proc. Osoby w wieku poprodukcyjnym na koniec czerwca br. stanowiły w regionie 19,4% (278 225 osób). W tym samym okresie zanotowano spadek liczby i udziału procentowego osób w wieku produkcyjnym – spadek o 2,4% (o 21 566 osób) i 1,2 pkt proc. oraz w wieku przedprodukcyjnym – odpowiednio o 1,2% (3 107 osób) i 0,1 pkt proc. W końcu I półrocza

¹ Brak danych w ujęciu półrocznym – przedstawione zostały dane według stanu na 31 grudnia 2017 roku.

2018 r. na Warmii i Mazurach liczba osób w wieku produkcyjnym wynosiła 890 496 osób, zaś w wieku przedprodukcyjnym – 262 578 osób. Nieco inna sytuacja kształtuje się w Polsce, gdzie zaobserwowano wzrost populacji w wieku przedprodukcyjnym – jej odsetek zwiększył się o 0,1 pkt proc, a liczba o 0,5% (o 33,7 tys. osób). Zachowane zostały natomiast tendencje: spadkowa w przypadku osób w wieku produkcyjnym (ich udział procentowy zmniejszył się o 1,3 pkt proc., a liczba o 2,1%; 492,0 tys. osób) oraz wzrostowa w przypadku osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost odpowiednio o 1,2 pkt proc. o 5,8%; 444,6 tys. osób).

Wykres 3 Struktura mieszkańców województwa i kraju według ekonomicznych grup wieku w latach 2016-2018 (stan na 30 czerwca)



Źródło: Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym za lata 2016 – 2018; Stan w dniu 30 VI; GUS.

Pogłębiający się proces starzenia się społeczeństwa odzwierciedlają także rosnące wskaźniki obciążenia demograficznego. Według danych GUS w 2017 roku na Warmii i Mazurach na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 60 osób w wieku nieprodukcyjnym, w tym blisko 31 osób w wieku poprodukcyjnym. Dla porównania w Polsce wskaźniki te były wyższe i wyniosły odpowiednio 63,4 i 34,0 osób.

Tabela 1 Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2015-2017 (w osobach)²

Wyszczególnienie	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym			ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
POLSKA	60,1	61,7	63,4	31,4	32,7	34,0
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	56,9	58,4	60,0	27,8	29,2	30,6

Źródło: Baza Danych Lokalnych, GUS.

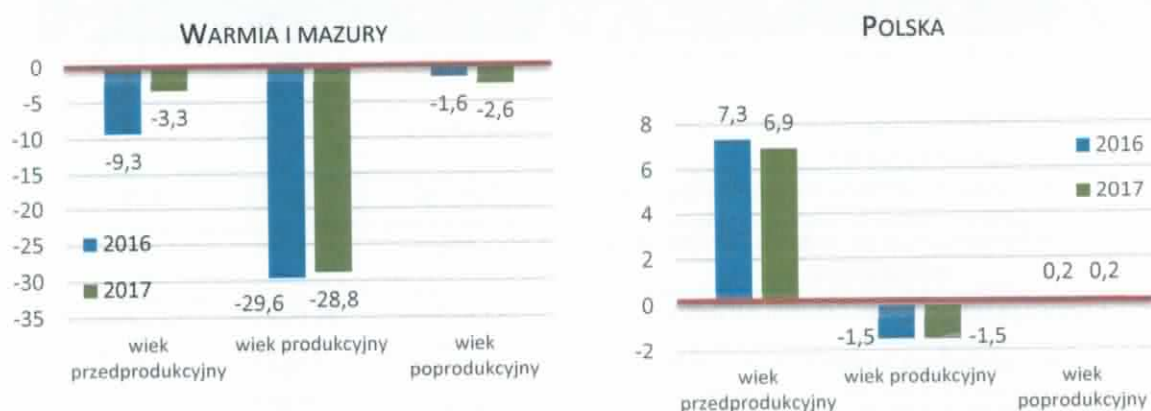
Na niekorzystne przemiany demograficzne w regionie wskazuje również niski wskaźnik przyrostu naturalnego. Zarejestrowany w 2017 r. przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie warmińsko-mazurskim był dodatni i wyniósł 0,1 wobec -0,4 w 2016 r. i -0,5 w 2015 r. Dla porównania w Polsce w tym samym okresie wartość obserwowanego wskaźnika wynosiła odpowiednio 0; -0,2 i - 0,7. W I półroczu 2018 roku, po niewielkim wzroście odnotowywanym w ostatnim okresie przyrost naturalny zmniejszył się do poziomu -1,5 w regionie i -1,1 w kraju.

² Brak danych za I półrocze, najnowsze dane za 2017 rok.

Istotne znaczenie dla pełnej oceny tendencji demograficznych ma migracja ludności, która silnie oddziałuje na rynek pracy. W większości polskich regionów saldo migracji w 2017 r. było ujemne, region nasz wymieniany jest wśród województw gdzie odnotowano największy odpływ mieszkańców (- 2 742). Do grupy tej, obok naszego, należą województwa: lubelskie (saldo migracji wynoszące -4 731 osób), śląskie (-4 246) oraz świętokrzyskie (-2225). Dodatkowo saldo migracji wystąpiło w pięciu województwach (największe w mazowieckim +13 513 osób).

Na Warmii i Mazurach ujemne saldo migracji (dot. migracji na pobyt stały międzypowiatowych i zagranicznych) odnotowano we wszystkich grupach ekonomicznych. Współczynnik salda migracji wśród osób w wieku produkcyjnym wyniósł w 2017 r. -28,8 osób na 10 tys. osób (w Polsce -1,5 osoby). Przewagę liczby emigrantów nad liczbą imigrantów w tej grupie, zarejestrowano w większości powiatów, wyjątek stanowiły powiat ełcki i olsztyński z saldem wynoszącym odpowiednio 12,9 i 63,5 osób. Ujemne saldo migracji zarejestrowane w grupie osób w wieku poprodukcyjnym wynosiło -2,6 osób na 10 tys. osób, zaś w wieku przedprodukcyjnym -3,3 osoby. W grupach tych, w przeciwieństwie do naszego regionu w Polsce odnotowano w tym samym okresie dodatni współczynnik salda migracji – odpowiednio 0,2 osób oraz 6,9 osób na 10 tys. osób.

Wykres 4 Współczynnik salda migracji w Polsce i w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2016-2017* (w osobach na 10 tys. osób w tym wieku)



* dane za 2015 rok są niedostępne

Źródło: Baza Danych Lokalnych, GUS.

Analiza głównych danych społeczno-gospodarczych województwa warmińsko-mazurskiego świadczy o pozytywnych tendencjach kształtujących rynek pracy w okresie ostatnich dwóch lat³.

W analizowanym czasie odnotowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw, które w okresie styczeń–wrzesień 2018 r. ukształtowało się na poziomie 146,4 tys. osób i w porównaniu do analogicznego okresu 2016 r. było większe o 8,0 tys. osób (o 5,8%). W skali roku zatrudnienie wzrosło o 3,3 tys. osób (o 2,3%). Zwiększyło się również przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw – z 3 449,41 zł do 3 871,50 zł (o 422,09 zł; o 12,2%).

³ Na podstawie *Komunikatu o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego we wrześniu 2018 roku*, Urząd Statystyczny w Olsztynie.

Na przestrzeni trzech lat wzrosła także liczba podmiotów gospodarki narodowej. Na koniec września 2018 roku w rejestrze REGON figurowało 126 114 podmiotów, czyli o 1 964 (o 1,6%) więcej niż we wrześniu 2016 roku. Pod względem przewidywanej liczby pracujących, zdecydowanie przeważały podmioty zatrudniające do 9 osób, które stanowiły 95,7% (120 727 podmioty). W blisko 3,4% (4 312) podmiotów liczba pracowników mieściła się w przedziale od 10 do 49 pracowników, a tylko 12 podmiotów, tj. 0,01% zatrudniało od 1 000 osób i więcej.

Stopniowo rośnie liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców. W województwie warmińsko-mazurskim obserwujemy wzrost z 860 podmiotów w 2015 roku do 874 w roku 2017 (wzrost o 14 podmiotów). W Polsce w tym samym okresie odnotowano wzrost wskaźnika z 1 089 do 1 121 (o 32 podmioty). Biorąc pod uwagę liczbę nowozarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców, po spadku w 2016 roku (z 74 w 2015 r. do 72 podmiotów) w 2017 obserwujemy ich wzrost do 75 podmiotów. Pozytywnym jest fakt, iż w analizowanym okresie liczba jednostek nowozarejestrowanych przeważała podmioty wykreślone. W roku 2017 liczba wyrejestrowanych podmiotów z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców wyniosła 67, natomiast w latach poprzednich 68.

Tabela 2 Wybrane dane dotyczące sytuacji gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego

Wyszczególnienie	I-IX 2016	I-IX 2017	I-IX 2018
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw (w tys. osób)	138,4	143,1	146,4
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw (w zł)	3 449,41	3 637,67	3 871,50
Liczba podmiotów gospodarki narodowej (REGON)	124 150	125 173	126 114
Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	865	874	*
Produkcja sprzedana przemysłu (w mln zł)	22 878,10	24 699,00	25 994,20
Produkcja sprzedana budownictwa (w mln zł)	1 535,00	2 064,3	2 917,3
Liczba mieszkań oddanych do użytkowania	2 993	3 707	3 478

*dane dot. końca roku, brak informacji kwartalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Od 2016 roku systematycznie wzrasta wartość produkcji sprzedanej przemysłu, która w pierwszych III kwartałach 2018 r. ukształtowała się na poziomie 25 994,2 mln zł i była w cenach stałych o 13,6% (o 3 116,1 mln zł) wyższa niż w okresie I-IX 2016. Produkcja sprzedana budownictwa – wyniosła 2 917,3 mln zł, co oznacza, że od 2016 roku zanotowano jej prawie dwukrotny wzrost.

Od stycznia do września 2018 roku w województwie warmińsko-mazurskim oddano do użytkowania 3 478 mieszkań, czyli o 16,2% (o 485) więcej niż w analogicznym okresie 2016 roku.

2.2. Aktywność ekonomiczna mieszkańców województwa

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności stanowi podstawowe źródło informacji o sytuacji na rynku pracy. Badanie obejmuje wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, będące członkami wylosowanych gospodarstw domowych. Zgodnie z metodologią BAEL ludność, z punktu widzenia aktywności ekonomicznej, podzielona jest na dwie grupy: aktywni zawodowo (w tym: pracujący i bezrobotni) oraz bierni zawodowo.

Tabela 3 Ludność aktywna i bierna zawodowo w wieku 15 lat i więcej w III kw. 2016-2018 r. (w tys. osób)

	III kw. 2016	III kw. 2017	III kw. 2018
Aktywni zawodowo	608	606	590
w tym:			
• pracujący	553	566	558
• bezrobotni	54	40	32
Bierni zawodowo	509	505	512
Ogółem	1 117	1 111	1 102

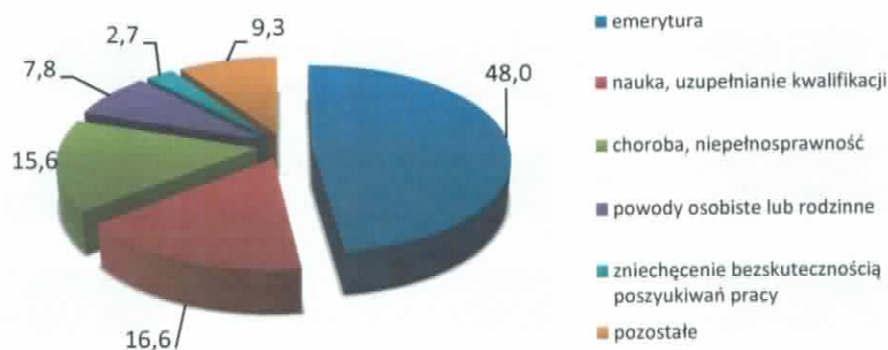
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w województwie warmińsko-mazurskim wskazują na zmieniający się rynek pracy. Na koniec III kw. 2018 r. liczba osób pracujących wyniosła 558 tys. i była o 1,4% (tj. o 8 tys. osób) niższa niż w III kw. 2017 r. oraz o 0,9% (tj. o 5 tys. osób) wyższa niż w III kw. 2016 roku. Z roku na rok zmniejsza się liczba osób bezrobotnych - w porównaniu do III kw. 2017 roku odnotowano spadek na poziomie 20%, natomiast w odniesieniu do III kw. 2016 r. jest to spadek na poziomie 25,9%.

W porównaniu z III kw. 2017 roku liczba osób biernych zawodowo zwiększyła się o 1,4% (z poziomu 505 tys. do 512 tys. osób), zmniejszył się natomiast odsetek biernych zawodowo w wieku produkcyjnym (z 43,8% do 43,6% ogółu biernych zawodowo).

Na przestrzeni lat podobnie kształtuje się struktura biernych zawodowo pod względem przyczyn bierności - najczęstszą przyczyną bierności zawodowej mieszkańców Warmii i Mazur jest emerytura (48,0% biernych zawodowo wobec 46,9% w poprzednim roku).

Wykres 5 Struktura biernych zawodowo według przyczyn bierności w III kw. 2018 r. (w%)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

W III kw. 2018 r. **współczynnik aktywności zawodowej** w województwie warmińsko-mazurskim wyniósł 53,5%, przy średniej krajowej 56,8%. W porównaniu do analogicznego okresu 2017 roku w regionie wskaźnik ten zmniejszył się o 1,0 pkt proc., przy wzroście o 0,1 pkt proc. w kraju. Podobnie jak w latach ubiegłych większą aktywnością ekonomiczną w województwie charakteryzują się mężczyźni – 63,3% (spadek o 2,2 pkt proc. w stosunku do roku poprzedniego), dla kobiet wskaźnik ten wyniósł natomiast 44,4%, wobec 44,3% w III kw. 2017 roku. Zdecydowanie mniejsze dysproporcje pod względem aktywności ekonomicznej charakteryzują mieszkańców miast i wsi. Biorąc pod uwagę kryterium zamieszkania wyższy współczynnik aktywności zawodowej cechował mieszkańców miast (55,6% - w porównaniu do 2017 r. spadek o 0,8 pkt proc.), natomiast aktywność ekonomiczna mieszkańcy terenów wiejskich ukształtowała się na poziomie 50,7% (spadek o 1,4 pkt proc.).

Największą aktywnością wśród mieszkańców województwa charakteryzowały się osoby w wieku 35-44 lata (85,2%), 45-54 lata (79,9%), 25-34 lata (78,4%) oraz osoby z wykształceniem wyższym (82,6%). Najmniej aktywną zawodową grupą były osoby w wieku 55 lat i więcej (24,6%) oraz legitymujące się wykształceniem gimnazjalnym i niższym (19,3%).

Wskaźnik zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim ukształtował się w III kw. 2018 r. na poziomie 50,6%, co oznacza, że jego wartość była niższa o 4,0 pkt proc. od wartości dla kraju. W porównaniu do 2017 roku wartość tego wskaźnika w województwie zmniejszyła się o 0,3 pkt proc., a w kraju odnotowano natomiast wzrost o 0,6 pkt proc. Podobnie jak w przypadku współczynnika aktywności zawodowej - analizując wartości wskaźnika zatrudnienia pod względem płci i miejsca zamieszkania, wyższe wartości charakteryzują mężczyzn (59,8%, wobec 42,1% dla kobiet) oraz mieszkańców miast (52,9%, przy wartości tego wskaźnika dla mieszkańców wsi na poziomie 47,4%). Najwyższy wskaźnik zatrudnienia - 81,1% przypisany jest do grupy wiekowej 35-44 lata oraz osób posiadających dyplom szkoły wyższej, najniższy natomiast dla badanych w przedziale wiekowym 55 lat i więcej (23,6%) oraz tych, którzy ukończyli gimnazjum lub mają wykształcenie podstawowe (16,4%).

Wykres 6 Wskaźniki aktywności ekonomicznej ludności Polski i województwa warmińsko-mazurskiego w III kwartale 2016-2018



Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

W III kwartale 2018 roku **stopa bezrobocia według BAEL** w województwie wyniosła 5,4% i była o 1,6 pkt proc. większa niż w kraju. Pozytywny trend widoczny jest w systematycznie malejącej wartości tego wskaźnika - w porównaniu do III kw. 2016 roku stopa bezrobocia zmniejszyła się o 3,5 pkt proc.

Wśród mężczyzn wartość tego wskaźnika wyniosła 5,6%, natomiast wśród kobiet 5,1%. Większa różnica pomiędzy wartościami tego wskaźnika widoczna jest dla mieszkańców miast i wsi, gdzie stopa bezrobocia kształtowała się odpowiednio na poziomie 4,7% i 6,5%. Wartość stopy bezrobocia według grup wiekowych wyniosła od 4,1% dla osób w wieku 25-34 lata do 17,4% dla najmłodszej grupy wiekowej 15-24 lata.

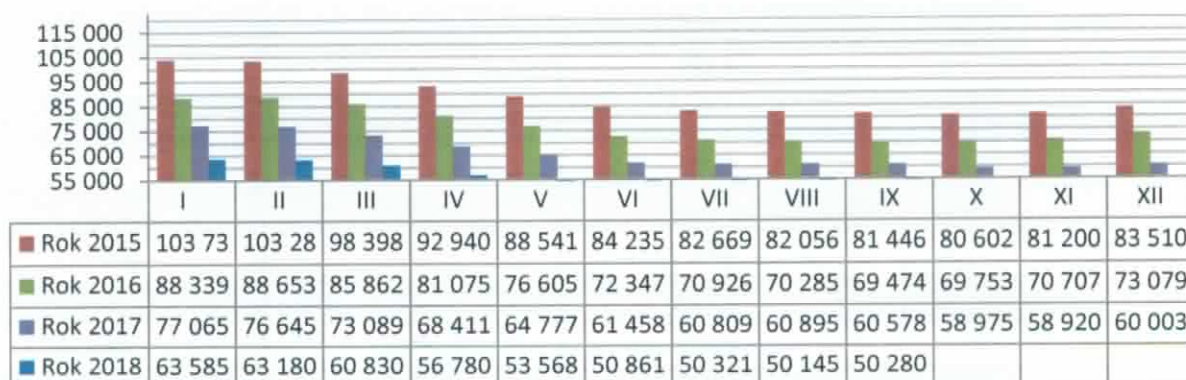
Najmniej korzystna sytuacja pod względem poziomu stopy bezrobocia – podobnie jak w przypadku współczynnika aktywności zawodowej oraz wskaźnika zatrudnienia – charakteryzuje osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym (wartość stopy bezrobocia odpowiednio na poziomie 5,7% oraz 15,4%)⁴.

Z analizy podstawowych mierników aktywności ekonomicznej ludności wynika, iż warmińsko-mazurskie nadal znajduje się wśród województw o najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, gdzie odnotowana została jedna z najniższych wartości współczynnika aktywności zawodowej oraz wskaźnika zatrudnienia, a stopa bezrobocia była o 1,6 pkt proc. wyższa niż średnia krajowa.

2.3. Dynamika zmian poziomu i stopy bezrobocia

Podobnie jak w 2017 rok, również obecnie na warmińsko-mazurskim rynku pracy obserwujemy systematycznie malejący poziom bezrobocia oraz spadek stopy bezrobocia rejestrowanego. Jego wartości znajdują się na poziomie najniższym od czasów reformy administracyjnej w 1999 roku. Na koniec września 2018 roku liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wyniosła 50 280 osób, w odniesieniu do września 2017 roku jest to spadek o 17,0% (tj. o 10 298 osób) oraz o 27,6% (19 194 osoby) mniej niż we wrześniu 2016 roku. Do końca 2018 r. liczba bezrobotnych w regionie wzrosła do 53 141 osób.

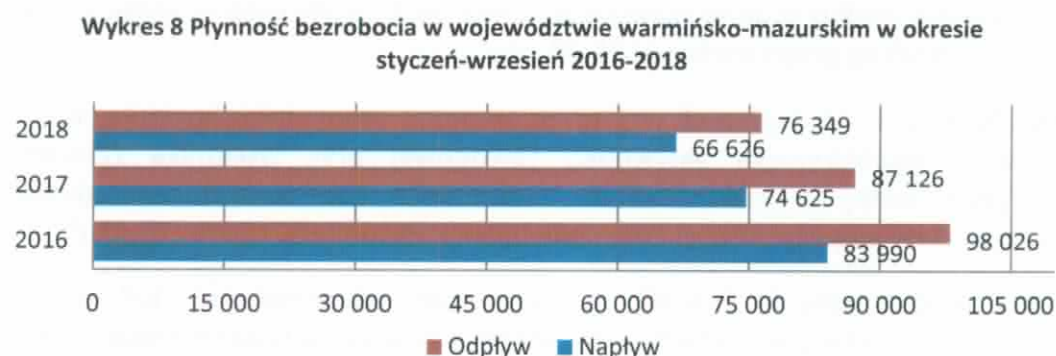
Wykres 7 Zmiany poziomu bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2015-2018



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPiPS-01 o rynku pracy.

⁴ dane dotyczące osób z wykształceniem wyższym, które w poprzednich latach charakteryzowały się najniższym poziomem stopy bezrobocia wg BAEL nie są dostępne (w opracowaniu US w Olsztynie wyjaśniono, iż wypełnienie tej pozycji jest niemożliwe lub niecelowe).

Do września 2018 roku status osoby bezrobotnej otrzymało 66 626 osób, oznacza to, że na przestrzeni trzech ostatnich lat zmniejsza się liczba osób napływających do bezrobocia - o 10,7% mniej niż w III kw. 2017 roku oraz o 20,7% mniej niż w tym samym okresie 2016 roku. Zmniejsza się również liczba osób odpływających z bezrobocia - z ewidencji urzędów pracy do końca września 2018 r. wyrejestrowano 76 349 osób – tj. o 12,4% mniej niż w okresie I-IX 2017 roku i o 22,1% mniej niż w 2016 roku.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPIPS-01 o rynku pracy.

Analizując dynamikę spadku liczby bezrobotnych, zauważyć można duże dysproporcje pomiędzy poszczególnymi powiatami województwa. Największy spadek poziomu bezrobocia odnotowano w powiecie piskim, gdzie na koniec września br. liczba bezrobotnych wyniosła 1 825 osób i była o 29% niższa niż we wrześniu 2017 roku i o 23,9% niższa niż na przełomie III kwartału 2016 i 2017 roku. Równie wysokie spadki liczby bezrobotnych odnotowano w powiecie szczycieńskim (spadek o 25,5% w stosunku do IX 2017 roku i o 11,9% w porównaniu do IX 2016 r.) oraz powiecie giżyckim (o 25,3% w odniesieniu do września 2017 r. i aż o 19,6% w stosunku do września 2016 r.) i m. Olsztynie (odpowiednio o 25,3% i 4,4%).

Tabela 4 Dynamika zmian liczby bezrobotnych według powiatów (wrzesień 2016-2018)

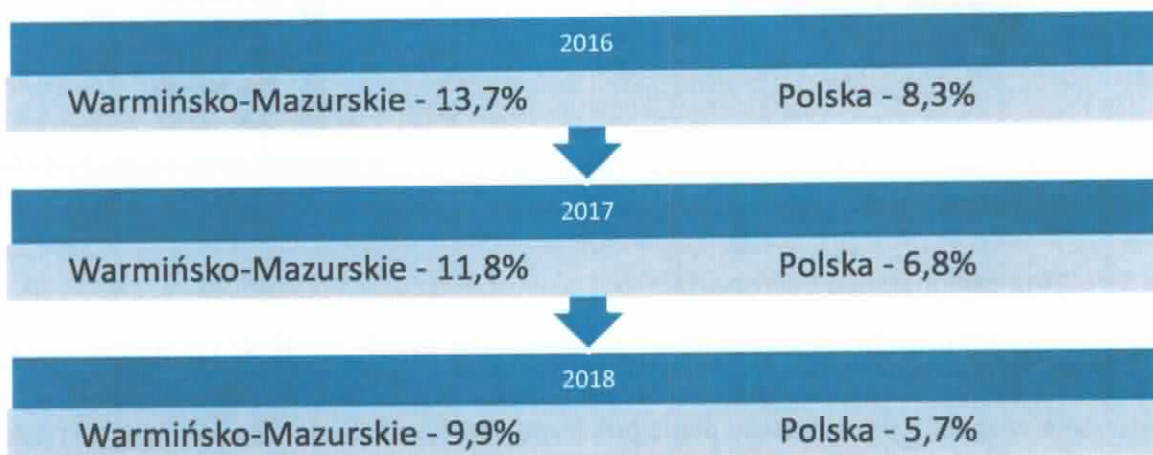
Powiat	IX 2018	IX 2016 – IX 2017	IX 2017 – IX 2018
Bartoszycki	3 698	-7,4	-14,1
Braniewski	2 779	-13,5	-4,6
Działdowski	3 658	-10,2	-8,5
ELBLĄG - Grodzki	3 380	-16,5	-18,9
Elbląski	2 951	-6,9	-18,7
Elcki	3 936	-11,6	-11,7
Giżycki	1 324	-19,6	-25,3
Gołdapski	804	-25,8	-24,4
Iławski	1 548	-12,9	-9,1
Kętrzyński	2 965	-26,0	-10,3
Lidzbarski	1 982	-14,8	-16,9
Mrągowski	1 507	-17,6	-18,8
Nidzicki	802	-21,5	-13,4
Nowomiejski	1 227	-9,0	-19,6

Powiat	IX 2018	IX 2016 – IX 2017	IX 2017 – IX 2018
Olecki	1 543	-8,0	-18,1
OLSZTYN - Grodzki	3 152	-4,4	-25,3
Olsztyński	4 228	-6,7	-20,3
Ostródzki	3 986	-8,3	-14,6
Piski	1 825	-23,9	-29,0
Szczycieński	1 998	-11,9	-25,5
Węgorzewski	987	-14,4	-20,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPIPS-01 o rynku pracy.

We wrześniu 2018 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie warmińsko-mazurskim osiągnęła najwyższą wartość w kraju – 9,9%, podczas gdy wskaźnik dla Polski ukształtował się na poziomie 5,7%. Warto jednak podkreślić, iż nasz region cechuje duża dynamika spadku stopy bezrobocia na przestrzeni trzech ostatnich lat - przy tym jest ona wyższa niż w kraju. Dla porównania stopa bezrobocia w regionie na koniec III kw. 2018 r. spadła w stosunku do września 2016 roku o 3,8 pkt proc., podczas, gdy w kraju był to spadek na poziomie 2,6 pkt proc. Z roku na rok zmniejsza się dystans pomiędzy wartością wskaźnika stopy bezrobocia dla kraju i województwa, w analizowanym okresie ukształtował się na poziomie 4,2 pkt proc. (w ubiegłym roku było to 5,0 pkt proc., natomiast we wrześniu 2016 dystans wynosił 5,4 pkt proc.).

Rysunek 2 Dynamika spadku stopy bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim i Polsce (wrzesień 2016-2018)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem terytorialnym zarówno pod względem liczby osób bezrobotnych, jak i poziomu stopy bezrobocia. Najwyższa stopa bezrobocia we wrześniu br. wystąpiła w powiecie braniewskim (20,6%), najniższa natomiast w mieście Olsztyn (3,5%), zatem różnica pomiędzy powiatami wyniosła 17,1%.

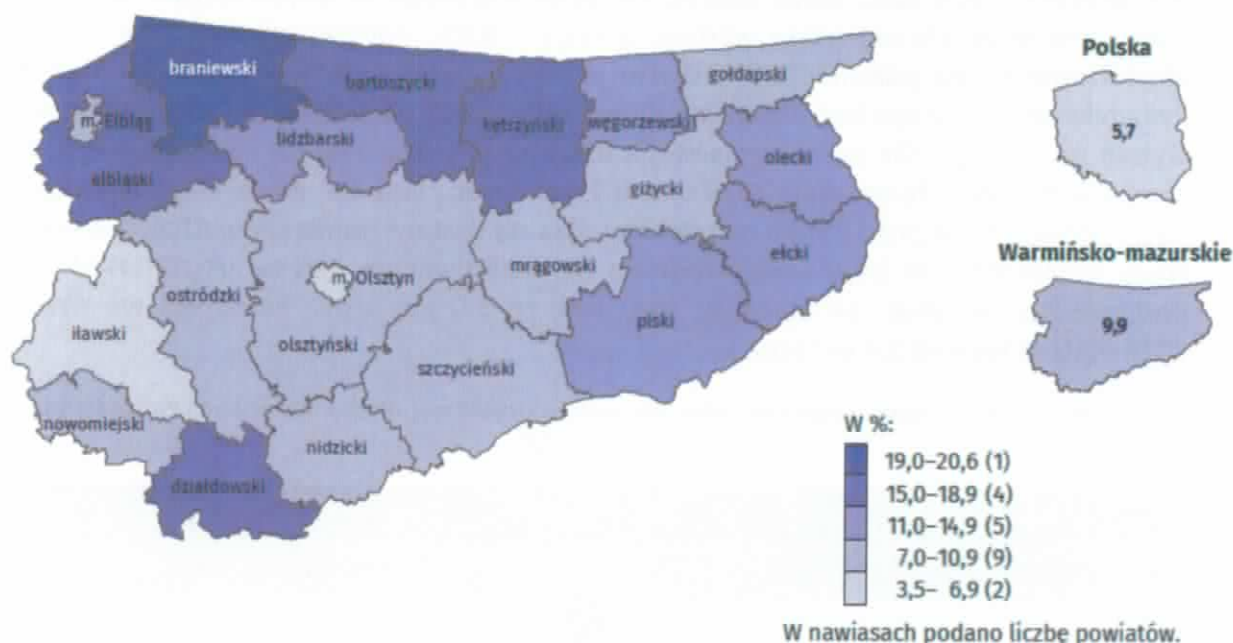
We wrześniu 2018 roku poniżej średniej wojewódzkiej wskaźnik ten wystąpił w dziewięciu powiatach:

- mieście Olsztyn – 3,5%,
- iławskim – 4,4%,

- nidzickim i nowomiejskim – 7,6%,
- mieście Elbląg – 8,1%,
- giżyckim – 7,7%,
- mrągowskim – 8,5%,
- szczycieńskim – 8,9%,
- gołdapskim – 9,2%.

Najwyższe wartości wskaźnik ten osiągnął w powiatach: braniewskim (20,6%), elbląskim (18,5%), bartoszyckim (18,2%) oraz kętrzyńskim (16,3%).

Rysunek 3 Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim według powiatów (wrzesień 2018)



Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie.

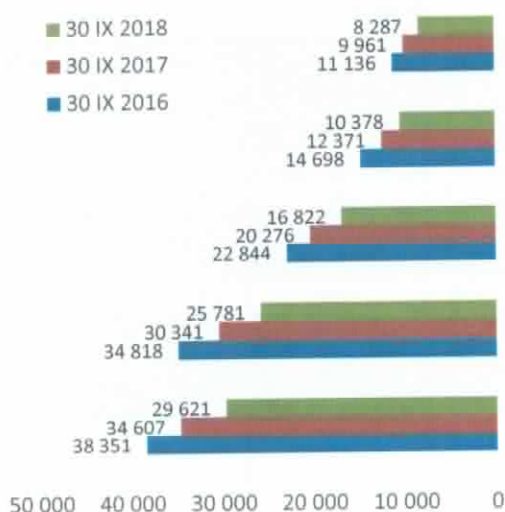
2.4. Struktura regionalnego bezrobocia

Analiza struktury bezrobocia wskazuje na grupy bezrobotnych, które w szczególny sposób borykają się z powrotem i utrzymaniem się na rynku pracy, z tego też powodu powinny być traktowane w sposób priorytetowy przez publiczne służby zatrudnienia oraz inne instytucje działające w obszarze rynku pracy.

Bezrobocie w dalszym ciągu bardziej dotyka kobiet, a ich odsetek w ogóle bezrobotnych systematycznie wzrasta. Na koniec września 2018 roku wyniósł on 58,9%, tym samym zwiększył się o 1,8 pkt proc. w odniesieniu do września poprzedniego roku. Dla porównania pomiędzy rokiem 2016 i 2017 odnotowano wzrost o 1,9 pkt proc. Trudną sytuację na rynku pracy kobiet podkreśla fakt, iż ich udział procentowy w ogóle bezrobotnych rośnie pomimo spadku liczby kobiet zarejestrowanych w urzędach pracy. We wrześniu 2018 roku, w porównaniu do analogicznego roku ubiegłego liczba kobiet zmniejszyła się o 14,4% (4 986 osób), natomiast w latach 2016/2017 roku nastąpił spadek ich liczby o 9,8% (3 744 osoby). Malejąca liczba kobiet zarejestrowanych w urzędach pracy wiąże się ze spadkiem poziomu

bezrobocia w województwie, jednak nie jest to tak dynamiczny spadek, jak w przypadku bezrobotnych ogółem.

Wykres 9 Wybrane grupy bezrobotnych



Wykres 10 Procentowy udział poszczególnych grup w ogólnej liczbie bezrobotnych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPIPS-01 o rynku pracy.

Analiza danych statystycznych dotyczących bezrobocia rejestrowanego potwierdza niekorzystną sytuację na rynku pracy ludności zamieszkującej tereny wiejskie. Na koniec września 2018 roku w rejestrach urzędów pracy figurowało 25 781 bezrobotnych zamieszkujących te obszary. W stosunku do analogicznego okresu 2017 roku ich liczba spadła o 4 560 osób (tj. o 15,0%), natomiast w perspektywie września 2016 i 2017 roku, liczba bezrobotnych zamieszkałych na wsi spadła o 4 477 osób (o 12,9%). Na koniec III kwartału 2018 r. udział omawianej grupy w ogóle bezrobotnych wyniósł 51,3% i wzrósł w porównaniu do lat poprzednich o 1,2 pkt proc.

Dla bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych barierą w znalezieniu zatrudnienia może okazać się brak kwalifikacji do wykonywania zawodu poświadczonych dyplomem, świadectwem lub innym dokumentem. We wrześniu 2018 roku ich liczba w rejestrach bezrobotnych wyniosła 16 822 osoby i w odniesieniu do poprzedniego roku spadła o 17,0% (tj. o 3 454 osoby). Porównując zmiany poziom bezrobocia tej kategorii bezrobotnych w latach 2016 i 2017 zauważyć można jego spadek o 11,2% (2 568 osób). Udział procentowy osób bez kwalifikacji wśród bezrobotnych pozostał na tym samym poziomie - 33,5%. W stosunku do 2016 roku ich odsetek wzrósł o 0,6 pkt proc.

Blisko 21% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych na Warmii i Mazurach to osoby bez doświadczenia zawodowego. Ich liczba na koniec III kwartału 2018 r. wynosiła 10 378 osób i systematycznie się zmniejsza. W porównaniu do poprzedniego roku nastąpił jej spadek o 16,1% (1 993 osoby). W 2018 roku przerwany został jednocześnie utrzymujący się trend spadku odsetka osób bez doświadczenia zawodowego wśród ogółu bezrobotnych. W perspektywie września 2017 i 2018 wskaźnik ten wzrósł o 0,2 pkt proc.

W analizie struktury bezrobotnych służących wyodrębnieniu grup priorytetowych i planowaniu dalszych działań, nie można pominąć osób zaliczanych zgodnie z Ustawą

o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy do grup będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Tabela 5 Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2016 – wrzesień 2018)

Wyszczególnienie	IX 2016		IX 2017		IX 2018	
	Liczba	% w ogólnej liczbie bezrobotnych	Liczba	% w ogólnej liczbie bezrobotnych	Liczba	% w ogólnej liczbie bezrobotnych
Bezrobotni do 30 roku życia	19 977	28,8	16 713	27,6	14 096	28,0
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	19 128	27,5	17 476	28,8	13 657	27,2
Bezrobotni długotrwale	40 103	57,7	34 293	56,6	27 536	54,8
Bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	12 901	18,6	12 235	20,2	11 252	22,4
Bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	173	0,2	154	0,3	126	0,3
Bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	2 036	2,9	1 862	3,1	1 524	3,0
Bezrobotni niepełnosprawni	4 612	6,6	4 203	6,9	3 546	7,1
Ogółem bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy	60 586	87,2	52 686	87,0	43 365	86,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPIP5-01 o rynku pracy.

Do osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy zaliczane są osoby młode do 30 roku życia, przede wszystkim ze względu na skutki społeczne ich pozostawania bez pracy. Bezrobotni do 30 roku życia w ogóle zarejestrowanych, według stanu na koniec września 2018 roku stanowili 28,0%, a liczba osób wyniosła 14 096 osób. Porównując do lat poprzednich obserwujemy systematyczny spadek liczby bezrobotnych do 30 r.ż. (w okresie wrzesień 2016 r. i 2018 spadek o 29,4%; 5 881 osób) i niepokojący fakt wzrostu udziału procentowego w perspektywie wrzesień 2017 i 2018 – wzrost o 0,4 pkt proc.

Wśród osób wymagających szczególnego wsparcia ze strony urzędów pracy wymieniane są osoby powyżej 50 roku życia. Także w tej grupie poziom bezrobocia na Warmii i Mazurach systematycznie maleje, na koniec III kw. 2018 roku ich liczba wynosiła 13 657 osób, co stanowiło 27,2% ogółu zarejestrowanych. Wśród bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy, biorąc pod uwagę ostatni rok (wrzesień 2017 i 2018 roku), to właśnie bezrobocie osób pow. 50 roku życia zmniejszyło się najbardziej, spadek o 21,9% (3 819 osób).

W dłuższej dwuletniej perspektywie czasowej, największy spadek bezrobocia odnotowano wśród długotrwale bezrobotnych – spadek o 31,3% (o 12 567 osób). Wraz ze spadkiem liczebności tej subpopulacji zmniejszył się jednocześnie jej odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych. Z roku na rok dynamika zmian jest coraz większa, o ile w latach 2016/2017 liczba długotrwale bezrobotnych zmniejszyła się o 14,5% (5 810 osób), to rok później zmiany

te ukształtowały się na poziomie 19,7% (6 757 osób). Udział procentowy w tym samym okresie zmniejszał się odpowiednio o 1,1 pkt proc. i 1,8 pkt proc. Pomimo spadków, na koniec września 2018 roku liczba długotrwale bezrobotnych wynosiła 27 536 osób, a ich odsetek 54,8%.

Do grup w szczególnej sytuacji na rynku pracy Ustawodawca wliczył również bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia, dane na koniec III kwartału 2018 r. wskazują na 22,4% udział procentowy tej subpopulacji (której liczba wynosiła 11 252 osoby) w strukturze bezrobotnych. W katalogu tym znaleźli się również bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia (na koniec września br. 126 osób stanowiło 0,3% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych na Warmii i Mazurach) i bezrobotni korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (1 524 osoby; 3,0%).

Dużym wyzwaniem dla regionalnego rynku jest również aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych. Na koniec września 2018 roku w ogólnej liczbie bezrobotnych stanowiły one 7,1%, co w liczbach przekłada się na 3 546 zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych. Pomimo spadku poziomu bezrobocia w tej grupie, jej udział procentowy systematycznie rośnie.

Analiza struktury bezrobocia nie może się odbyć z pominięciem analizy wiekowej zarejestrowanych osób. Jak wynika z danych statystycznych, oprócz **grup wiekowych** wskazanych przez Ustawodawcę jako grupy znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, wysoki poziom bezrobocia odnotowujemy w regionie także wśród osób w wieku 35-44 lata. Ich odsetek w trzecim kwartale 2018 roku wyniósł 22,0% (11 084 osoby) i w stosunku do września 2017 roku zwiększył się o 0,6 pkt proc., natomiast w latach 2016-2017 odnotowano wzrost o 0,5 pkt proc.

Największy udział w strukturze regionalnego bezrobocia, wynoszący 28,5%, stanowią osoby w wieku od 25 do 34 roku życia. Wraz z najmłodszą grupą bezrobotnych w wieku od 18 do 24 lat, tworzą oni populację liczącą 21 320 osób, a ich odsetek wśród bezrobotnych wynosi 42,4%. W okresie ostatnich dwóch lat obserwowaliśmy systematyczny spadek liczby bezrobotnych w tym przedziale wiekowym (w perspektywie dwóch lat spadek o 28,0%; 8 283 osoby), a w przypadku udziału procentowego tej grupy po spadku w latach 2016/2018 (o 1,1 pkt proc.) jego wzrost w roku następnym (o 0,9 pkt proc.).

Odsetek starszych grup wiekowych we wrześniu 2018 wyniósł: 17,2% (8 631 osób) dla osób w wieku 45-54 lata, 12,1% (6 104 osoby) dla osób w wieku 55-59 lat i 6,2% (3 141 osób) w wieku ponad 60 lat. Obserwując najstarszą grupę zarejestrowanych bezrobotnych – osób powyżej 60. roku życia, zauważyć można, że po okresie wzrostu poziomu bezrobocia w tej grupie w latach 2016/2017, na koniec III kwartału 2018 roku ich liczba spadła o 1/3 (33,4%; 1 576 osób). W tym samym okresie zmniejszył się również odsetek osób w wieku 60 lat i więcej o 1,6 pkt proc.

**Tabela 6 Struktura bezrobotnych według wieku w województwie warmińsko-mazurskim
(wrzesień 2016 – wrzesień 2018)**

Wyszczególnienie	IX 2016	IX 2017	IX 2018	2016/2017	2017/2018	2016/2018
18-24	15,0%	14,0%	13,9%	-1,0	-0,1	-1,1
25-34	27,6%	27,5%	28,5%	-0,1	1,0	0,9
35-44	21,5%	21,4%	22,0%	-0,1	0,6	0,5
45-54	18,0%	17,4%	17,2%	-0,6	-0,2	-0,8
55-59	11,7%	11,9%	12,1%	0,2	0,2	0,4
60 lat i więcej	6,2%	7,8%	6,2%	1,6	-1,6	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPiPS-01 o rynku pracy.

Kolejnym kryterium brany pod uwagę przy analizie struktury bezrobotnych, mającym wpływ na sytuację osób na rynku pracy i kierunki planowanego wsparcia jest wykształcenie. Na koniec września 2018 roku największą grupę, blisko jedną trzecią (32,4%, 16 283 osoby) stanowili wciąż bezrobotni z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, natomiast 26,0% (13 053 osoby) – zasadniczym zawodowym. Osoby, które ukończyły szkołę policealną lub posiadają wykształcenie średnie zawodowe stanowiły w regionie 19,6% (9 835 osób), natomiast bezrobotni absolwenci szkół ogólnokształcących to 11,7% (5 907 osób) ogółu bezrobocia. Na koniec września 2018 roku 10,3% ogółu bezrobotnych w regionie legitymowało się dyplomem ukończenia uczelni wyższej (5 202 osoby). Na przestrzeni września 2016-2018 obserwujemy malejący udział procentowy bezrobotnych z niższymi poziomami wykształcenia: gimnazjalnym i zasadniczym zawodowym (odpowiednio o 0,7 i 0,6 pkt proc.) rośnie natomiast odsetek osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (o 0,7 pkt proc.), policealnym i średnim zawodowym (o 0,1 pkt proc.) oraz wyższym (o 0,5 pkt proc.).

**Tabela 7 Struktura bezrobotnych według wykształcenia w województwie warmińsko-mazurskim
(wrzesień 2016-wrzesień 2018)**

Wyszczególnienie	IX 2016	IX 2017	IX 2018	2016/2017	2017/2018	2016/2018
Wyższe	9,8%	9,9%	10,3%	0,1	0,4	0,5
Policealne i średnie zawodowe	19,5%	19,6%	19,6%	0,1	-	0,1
Średnie ogólnokształcące	11,0%	11,2%	11,7%	0,2	0,5	0,7
Zasadnicze zawodowe	26,6%	26,2%	26,0%	-0,4	-0,2	-0,6
Gimnazjalne i poniżej	33,1%	33,1%	32,4%	-	-0,3	-0,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPiPS-01 o rynku pracy.

Z wiekiem bardzo często związany jest staż zawodowy. Przeważnie osoby o większym stażu pracy należą do starszych grup wiekowych. Jego posiadanie lub brak rzutuje również na rodzaj planowanego wsparcia, jakie mogą zaoferować bezrobotnym urzędy pracy.

W strukturze bezrobotnych na Warmii i Mazurach przeważają osoby, których staż pracy wynosi od 1 do 5 lat. Stanowią one 25,9% (13 046 osób). Jest to jedna z dwóch grup, obok osób ze stażem wynoszącym kilka miesięcy (do 1 roku), których udział procentowy systematycznie rośnie. Łącznie na koniec III kwartału 2018 roku obie grupy stanowiły 45,1% ogółu osób bezrobotnych (22 696 osób), podczas gdy dwa lata wcześniej 42,2% (29 285 osób) – wzrost o 2,9 pkt proc. Odsetek bezrobotnych z dłuższym niż 5 - letni staż pracy

w okresie ostatnich dwóch lat zmniejszył się, przy czym najbardziej trend ten dotyczy osób z 20-30 letnim stażem pracy (spadek o 1,4 pkt proc. do poziomu 8,1%; 4 064 osób) oraz 10-20 lat (spadek o 0,6 pkt proc. do wartości 14,8%; 7 451 osób). Po wahaniach w roku 2017 udział procentowy osób ze stażem 5-10 lat pozostał na poziomie z września 2016 roku – 15,5% (7 781 osób).

Odrębną grupę stanowią osoby nie posiadające stażu pracy. Na koniec września 2018 roku zarejestrowanych było 6 878 takich bezrobotnych, którzy stanowili 13,7% ogółu. W porównaniu do analogicznego okresu 2017 roku ich odsetek, przy zmniejszającej się jednocześnie liczbie bezrobotnych (spadek o 16,9%; 1 395 osób) pozostał na niezmiennym poziomie. Przed rokiem w ciągu dwunastu miesięcy (wrzesień 2016 do września 2017) odnotowano spadek jej udziału procentowego o 0,7 pkt proc. Liczba bezrobotnych w tej subpopulacji zmniejszyła się w tym okresie o 17,4%; 1 738 osób.

Tabela 8 Struktura bezrobotnych według stażu pracy w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2016 – wrzesień 2018)

Wyszczególnienie	IX 2016	IX 2017	IX 2018	2016/2017	2017/2018	2016/2018
Do 1 roku	17,9%	18,4%	19,2%	0,5	0,8	1,3
1-5	24,3%	24,7%	25,9%	0,4	1,2	1,6
5-10	15,5%	15,3%	15,5%	-0,2	0,2	-
10-20	15,4%	15,4%	14,8%	-	-0,6	-0,6
20-30	9,5%	9,4%	8,1%	-0,1	-1,3	-1,4
30 i więcej	3,0%	3,1%	2,8%	0,1	-0,3	-0,2
Bez stażu	14,4%	13,7%	13,7%	-0,7	-	-0,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPIPS-01 o rynku pracy.

Szanse na powrót na rynek pracy maleją wraz z długością czasu pozostawania bez pracy. Osoby najdłużej przebywające w rejestrach urzędów pracy wymagają często dodatkowego wsparcia i integracji społecznej. Osoby dotknięte długookresowym bezrobociem – powyżej 12 miesięcy, stanowią w regionie 40,2% zarejestrowanych w urzędach pracy (20 197 osób). Biorąc pod uwagę perspektywę ostatnich dwóch lat można zaobserwować systematyczny spadek udziału procentowego tej grupy w ogóle bezrobocia, w stosunku do września 2016 roku zmniejszył się on o 0,9 pkt proc. W tym samym czasie liczebność tej subpopulacji zmniejszyła się o 29,2% (o 8 339 osób). Problem pozostawania bez pracy dłużej niż 24 miesięcy dotyczył jednej czwartej bezrobotnych (12 670 osób), które stanowiły 25,2%.

Jak wynika z danych ostatnie lata przyniosły systematyczny wzrost odsetka osób z krótkim czasem pozostawania bez pracy. Na koniec września 2018 udział procentowy bezrobotnych bez pracy do 1 miesiąca wynosił 14,5% (7 289 osób), zaś w przedziale od 1 do 3 – 16,0% (8 069 osób). W analogicznym okresie 2016 roku wynosiły one odpowiednio 13,1% (9 091 osób) oraz 14,5% (10 054 osoby).

Tabela 9 Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w województwie warmińsko-mazurskim (wrzesień 2016 – wrzesień 2018)

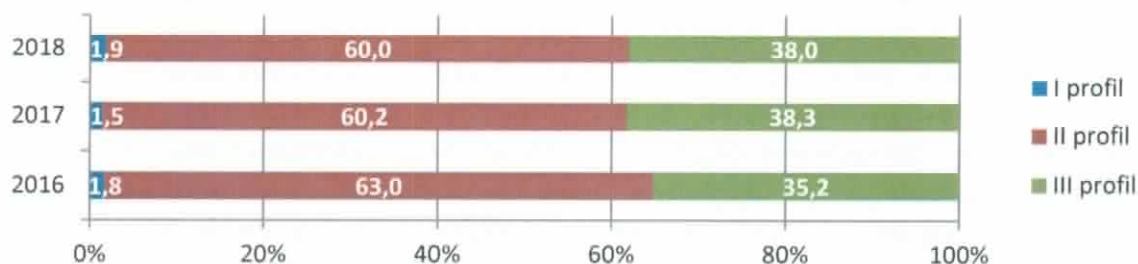
Wyszczególnienie	IX 2016	IX 2017	IX 2018	2016/2017	2017/2018	2016/2018
Do 1 miesiąca	13,1%	13,9%	14,5%	0,8	0,6	1,4
1-3	14,5%	15,1%	16,0%	0,6	0,9	1,5
3-6	13,1%	11,9%	12,5%	-1,2	0,6	-0,6
6-12	18,2%	17,4%	16,8%	-0,8	-0,6	-1,4
12-24	16,9%	16,2%	15,0%	-0,7	-1,2	-1,9
Pow. 24	24,2%	25,5%	25,2%	1,3	-0,3	1,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPIPS-01 o rynku pracy.

Przy planowaniu kierunków działań na przyszły rok należy również wziąć pod uwagę strukturę bezrobotnych pod kątem ustalonych profili pomocy, które są m.in. informacją o gotowości do wejścia lub powrotu na rynek pracy i stopniu oddalenia się od niego. Profil pomocy determinuje również kierunki wsparcia możliwe do zaproponowania bezrobotnemu.

Na koniec września 2018 roku w rejestrach powiatowych urzędów pracy znajdowało się 60,0% (29 003 osoby) z ustalonym II profilem pomocy, 38,0% (18 374 osoby) z III profilem oraz 1,9% (941 osób) osób z I profilem pomocy. W stosunku do trzeciego kwartału 2016 roku, zaobserwować można wzrost odsetka osób z ustalonym III profilem pomocy (o 2,8 pkt proc.). W tym samym okresie odnotowano spadek w liczebności tej grupy o 22,6% (5 377 osób). Szczególnie niepokojący wydaje się jednak obserwowany w ostatnim roku wzrost zarówno udziału procentowego osób z I profilem pomocy (0,4 pkt proc.), jak i liczby bezrobotnych – wzrost o 5,6% (50 osób).

Wykres 11 Bezrobotni z ustalonym profilem pomocy według stanu na koniec września 2016-2018



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPIPS-01 o rynku pracy.

2.5. Fundusz Pracy

Środki FP jakimi dysponowały urzędy pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w okresie od stycznia do września 2018 r. wyniosły 222 593,2 tys. zł i były o 11,3% (tj. o 28 358,9 tys. zł) niższe niż w analogicznym okresie 2017 roku oraz o 5,5% (tj. 11 541,0 tys. zł) wyższe niż w 2016 roku. W przeciągu dziewięciu miesięcy 2018 roku wydatki powiatowych urzędów pracy na aktywizację bezrobotnych wyniosły 139 580,2 tys. zł, w odniesieniu do 2017 roku odnotowujemy spadek nakładów finansowych o 10,7% (tj. o 16 752,8 tys. zł).

Tabela 10 Wykorzystanie środków FP ogółem przez powiatowe urzędy pracy na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w województwie warmińsko-mazurskim (wraz z KFS i art. 150f Ustawy) w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	Przyznane środki FP algorytm + dodatkowo pozyskane + zmiany na wniosek Starosty (Prezydenta) (tys. zł)			Poniesione wydatki FP (tys. zł)			Wykorzystanie środków FP (%)		
	Według stanu na dzień 30 IX:			Według stanu na dzień 30 IX:			Według stanu na dzień 30 IX:		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2015	2016	2018
Programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej - OGÓŁEM, w tym:	211 052,2	250 952,1	222 593,2	131 005,2	156 333,0	139 580,2	62,1%	62,3%	62,7%
- na finansowanie projektów realizowanych w ramach EFS	80 912,5	94 927,1	92 518,9	56 343,7	59 309,5	64 667,5	69,6%	62,5%	69,9%
- na finansowanie zadania wymienionego w art. 69a ust. 2 tj. Krajowy Fundusz Szkoleniowy	6 190,0	6 328,7	3 383,4	4 838,3	4 235,1	2 551,1	78,2%	66,9%	75,4%
- na finansowanie zadania określonego w art. 150f Ustawy tj. refundacja pracodawcom/przedsiębiorcom kosztów wynagrodzeń, nagród, składek społecznych skierowanych bezrobotnych do 30 r.ż.	33 533,8	52 924,0	52 924,0	12 702,0	38 097,2	28 934,4	37,9%	72,0%	54,7%

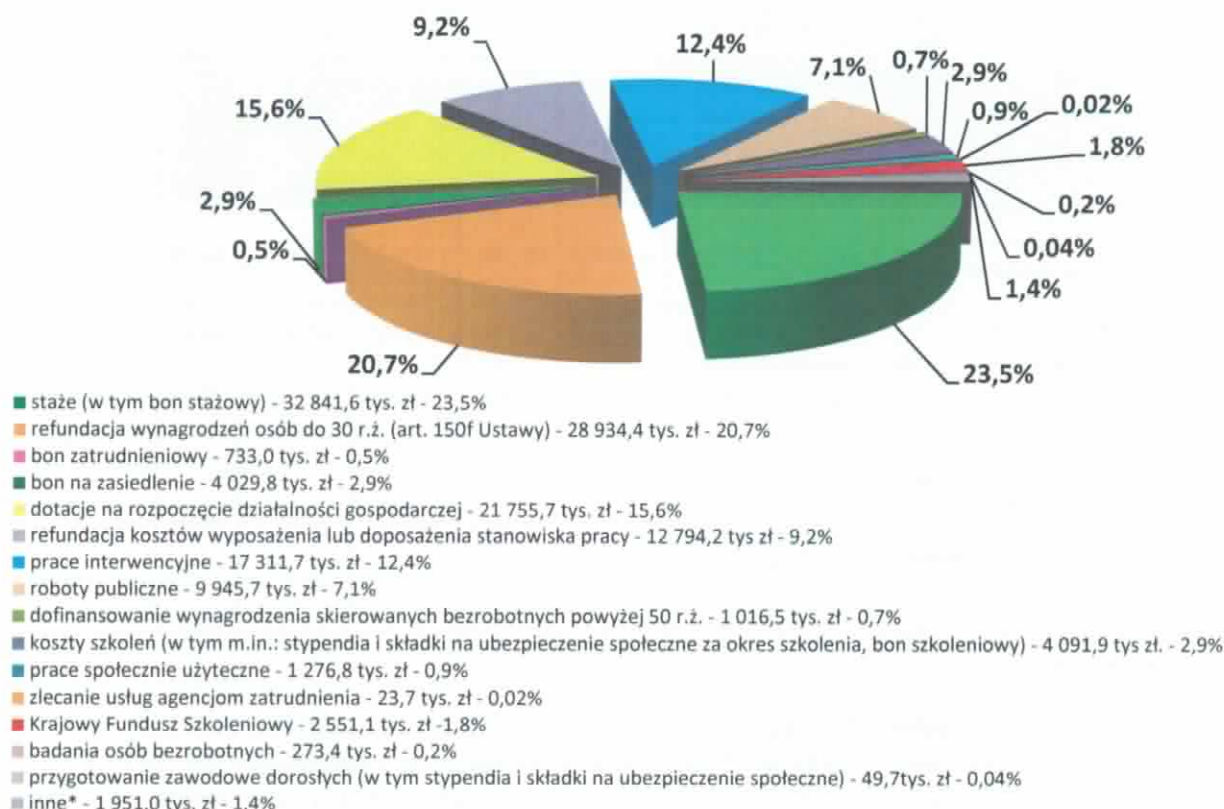
Źródło: Opracowanie własne na podstawie decyzji finansowych ministra właściwego ds. pracy oraz sprawozdania MRPIPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy.

Wykorzystanie środków FP przeznaczonych na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej (w tym Krajowy Fundusz Szkoleniowy i art. 150f Ustawy) na koniec września 2018 roku ukształtowało się na poziomie 62,7%. W porównaniu do poprzednich lat odnotowujemy wzrost poziomu wykorzystania środków FP o 0,4 pkt proc. w odniesieniu do 2017 roku oraz o 0,6 pkt proc. w stosunku do 2016 roku.

Biorąc pod uwagę strukturę wydatków FP na koniec września 2018 r. największy udział procentowy w wydatkach ogółem na programy na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej (wraz z KFS) stanowiły:

- staże (w tym bon stażowy) – 23,5% (32 841,6 tys. zł);
- koszty związane z refundacją pracodawcom/przedsiębiorcom kosztów wynagrodzeń, nagród, składek społecznych skierowanych bezrobotnych do 30 roku życia, (art. 150f Ustawy), tj. 20,7% (28 934,4 tys. zł);
- dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej – 15,6% (21 755,7 tys. zł);
- prace interwencyjne – 12,4% (17 311,7 tys. zł).

Wykres 12 Struktura wydatków FP powiatowych urzędów pracy w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej (wraz z KFS i art. 150f Ustawy) na koniec września 2018 roku



*"inne" ujęte zostały wydatki: (1) koszty studiów podyplomowych (172,1 tys. zł w tym stypendia i składki na ubezpieczenie społeczne); (2) stypendia i składki na ubezpieczenie społeczne za okres kontynuowania nauki (28,9 tys. zł); (3) zatrudnienie wspierane (59,9 tys. zł); (4) wynagrodzenia i koszty osobowe członków spółdzielni socjalnych (9,3 tys. zł); (5) refundacja składek na ubezpieczenie (28,3 tys. zł); (6) koszty specyficznych elementów programów specjalnych (61,3 tys. zł); (7) koszty przejazdu i zakwaterowania (1 231,0 tys. zł); (8) opieka nad dzieckiem, osobą zależną (310,9 tys. zł); (9) inne instrumenty rynku pracy (49,3 tys. zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania MPIPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy.

W porównaniu do 2017 roku zmniejszył się poziom środków wydatkowanych na aktywizację osób młodych oraz powyżej 50 roku życia. W okresie od stycznia do września 2018 roku wydatki na programy skierowane dla osób starszych były na najniższym poziomie na przestrzeni trzech lat. Analizując strukturę wydatków zauważyć można, iż ponad połowa środków FP wydatkowana jest na aktywizację osób młodych, natomiast na aktywizację osób powyżej 50 lat przeznaczono 13,3% ogółu wydatków.

Tabela 11 Struktura wydatków FP na aktywizację osób bezrobotnych w okresie I-IX w latach 2016-2018

	Wydatki ogółem (w tys. zł)	w tym na aktywizację osób bezrobotnych:			udział % do ogółu wydatków		
		do 30 r.ż.	w tym: do 25 r.ż.	pow. 50 r.ż.	do 30 r.ż.	do 25 r.ż.	pow. 50 r.ż.
I-IX 2018	139 580,2	73 256,9	42 152,7	18 618,4	52,5%	30,2%	13,3%
I-IX 2017	156 333,0	85 412,0	48 277,5	20 743,9	54,6%	30,9%	13,3%
I-IX 2016	131 005,2	59 615,1	35 698,1	19 928,3	45,5%	27,2%	15,2%

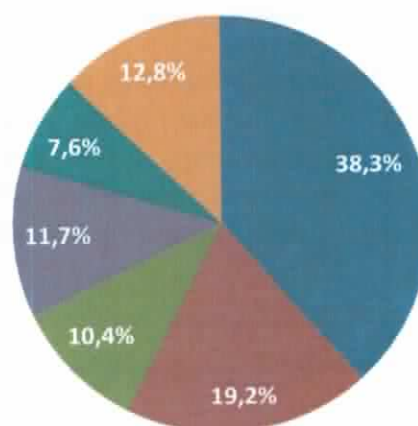
Źródło: Opracowanie własne na podstawie decyzji finansowych ministra właściwego ds. pracy oraz sprawozdania MPIPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy.

2.6. Przyczyny wyłączeń z ewidencji bezrobotnych

W okresie styczeń-wrzesień 2018 roku z rejestrów urzędów pracy wyłączono 76 349 bezrobotnych, przy czym najczęstszą przyczyną wyrejestrowania było podjęcie pracy niesubsydiowanej przez osobę bezrobotną (38,3% odpływu). Ponad ¼ osób wyłączonych z ewidencji stanowili bezrobotni, którzy nie potwierdzili gotowości do pracy (19,2% odpływu) lub dobrowolnie zrezygnowali ze statusu bezrobotnego (7,6%). Z powodu podjęcia pracy subsydiowanej rejestr opuściło 11,7% bezrobotnych, natomiast dzięki udziału w aktywnych formach (tj. staż, szkolenie, przygotowanie zawodowe dorosłych i prace społecznie użyteczne) wyłączono 10,4% bezrobotnych.

Wykres 13 Przyczyny wyłączeń z ewidencji bezrobotnych w okresie I-IX 2018 roku

- Podjęcia pracy niesubsydiowanej - 29 276 osób (38,3%)
- Niepotwierdzenie gotowości do pracy - 14 678 osób (19,2%)
- Udział w aktywnych formach - 7 937 osób (10,4%)
- Podjęcia pracy subsydiowanej - 8 914 osób (11,7%)
- Dobrowolna rezygnacja ze statusu osoby bezrobotnej - 5 767 osób (7,6%)
- Inne* - 9 777 osób (12,8%)



*Inne (w tym, m.in.: nabycie praw emerytalnych lub rentowych, nabycie praw do świadczeń przedemerytalnych, odmowa bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy, podjęcie nauki i inne).

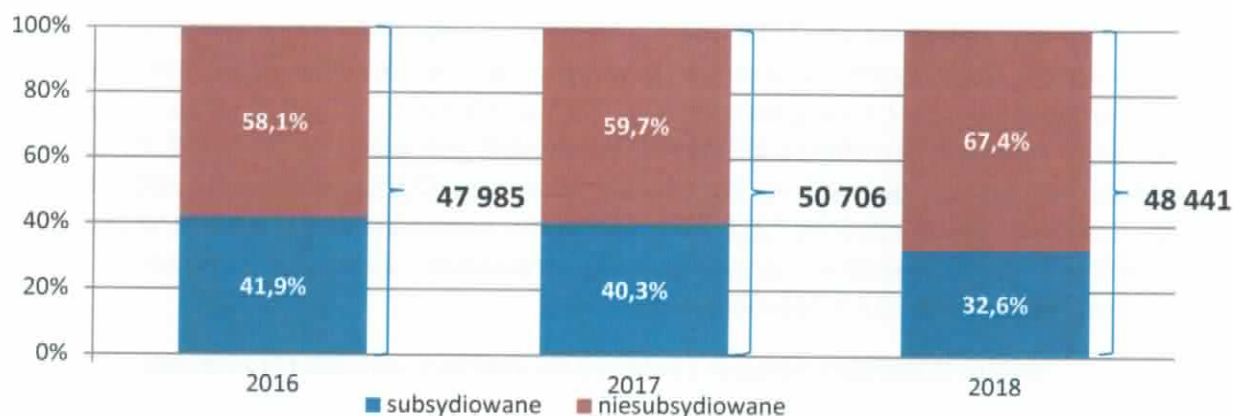
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPIPS-01 o rynku pracy.

2.7. Oferty wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej

W okresie od stycznia do września 2018 roku do urzędów pracy wpłynęło 48 441 ofert pracy (o 2 265 ofert, tj. o 4,5% mniej niż w analogicznym okresie 2017 roku), w tym:

- **oferty pracy niesubsydiowanej** – 32 663 oferty, o 2 394 oferty (tj. o 7,9%) więcej niż w okresie I-IX 2017 roku;
- **oferty pracy subsydiowanej** – 8 183 oferty, o 1 587 ofert mniej (tj. o 16,2%) niż w okresie I-IX 2017 roku;
- **miejsca aktywizacji zawodowej** – 7 595 ofert, o 3 072 oferty mniej (tj. o 28,8%) niż w analogicznym okresie 2017 r.

Wykres 14 Struktura wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (styczeń-wrzesień 2016-2018)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPIPS-01 o rynku pracy.

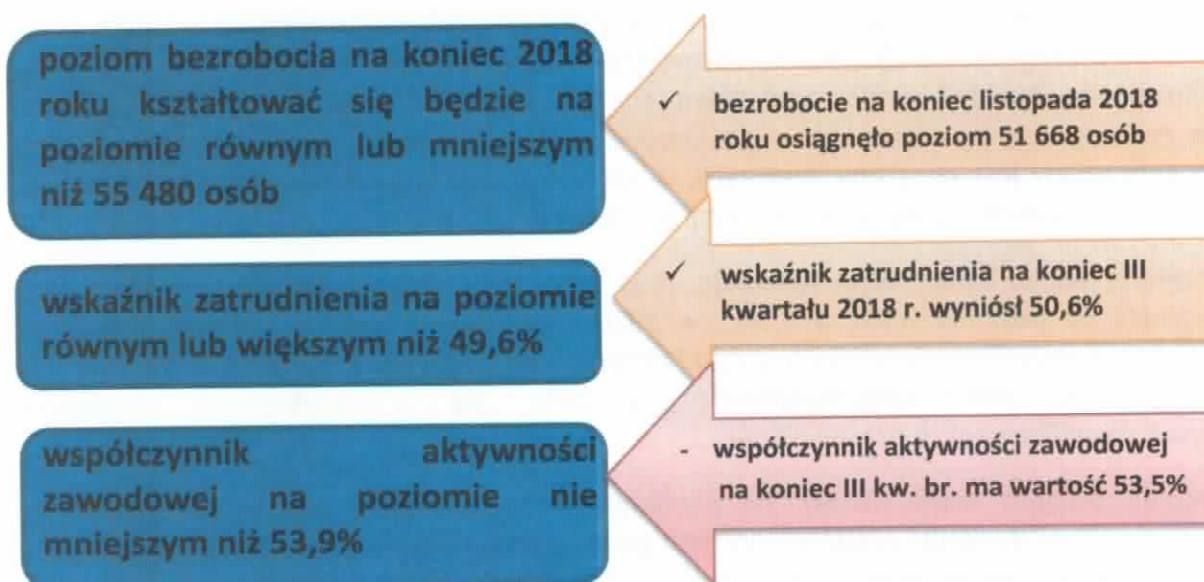
Przy ogólnym spadku liczby ofert pracy, nadal korzystnie przedstawia się również struktura wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w województwie. W analizowanym okresie odnotowujemy systematyczny wzrost udziału ofert niesubsydiowanych, które do września 2018 roku stanowiły 67,4% ogółu ofert, podczas gdy w analogicznym okresie 2016 i 2017 roku, było to odpowiednio 58,1% oraz 59,7%.

3. Wstępny monitoring RPDZ na 2018 rok

Mając na uwadze prognozy i szacunki wskaźników makroekonomicznych obrazujących sytuację gospodarczą jaka miała nastąpić w 2018 roku, przy uwzględnieniu diagnozy zjawisk kształtujących regionalny rynek pracy w 2017 r. w *Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim na 2018 rok*, założono iż na koniec roku poziom bezrobocia na Warmii i Mazurach kształtować się będzie na poziomie równym lub mniejszym niż 55 480 osób. Ponadto przyjęto, że działania podjęte w celu realizacji Priorytetów określonych w dokumencie, jakimi były: *Zwiększenie aktywności zawodowej i edukacyjnej mieszkańców województwa dla wzrostu zatrudnienia oraz Sprawny rynek pracy*, przyczynią się m.in. do osiągnięcia wskaźnika zatrudnienia na poziomie równym lub większym niż 49,6% oraz współczynnika aktywności zawodowej na poziomie nie mniejszym niż 53,9%.

Wstępny monitoring uwzględniający dane na koniec III kwartału 2018 roku, a w przypadku liczby bezrobotnych z listopada br., wskazuje na osiągnięcie założonego wskaźnika zatrudnienia oraz liczby osób bezrobotnych. Nie udało się natomiast osiągnąć założonego wskaźnika dotyczącego współczynnika aktywności zawodowej. Z danych przekazanych przez powiatowe urzędy pracy wynika, iż bezrobocie w województwie wg stanu na 30 XI 2018 roku osiągnęło poziom 51 668 osób. Wg wstępnych danych GUS wskaźnik zatrudnienia na koniec III kwartału 2018 r. wyniósł 50,6%, a współczynnik aktywności zawodowej przyjął wartość 53,5%.

Rysunek 4 Wstępny monitoring realizacji RPDZ w 2018 roku



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości MRPIPS-01 o rynku pracy oraz danych GUS.

4. Wnioski i prognoza zmian

Od kilku lat zarówno gospodarka, jak i rynek pracy charakteryzują się coraz lepszymi wskaźnikami. Kluczowy wpływ sytuacji ekonomicznej na rynek pracy w Polsce najlepiej obrazuje wskaźnik wzrostu produktu krajowego brutto. PKB niewyrównany sezonowo według wstępnego szacunku w III kwartale 2018 roku był realnie wyższy o 5,1% rok do roku, wobec 5,4% w analogicznym kwartale 2017 roku. Ten dobry wynik oznacza szansę na utrzymanie się w całym roku rezultatu zbliżonego do 5%, a więc podobnego od osiągniętego w 2017 roku. Według skorygowanego szacunku, produkt krajowy brutto (PKB) w 2017 r. wzrósł realnie o 4,8%, w porównaniu z 2016. To, że gospodarka Polski w III kwartale 2018 roku rozwijała się w tempie 5,1% jest głównie efektem silnego tempa wzrostu w pierwszej połowie obecnego roku, natomiast czynnikiem wzrostu gospodarczego był popyt krajowy, którego wzrost w skali roku wyniósł 6,2%. Zwiększył się także popyt inwestycyjny - o 9,9% w ujęciu rok do roku, a cała tzw. akumulacja brutto obejmująca także przyrost rzeczowych środków obrotowych (zapasów) wzrosła aż o 14,6% ujęciu rok do roku⁵.

Według projektu budżetu państwa w latach 2018 i 2019 realne tempo wzrostu PKB utrzyma się na poziomie 3,8% rok do roku. Oczekiwany jest wzrost udziału inwestycji w PKB, m.in. w związku z wykorzystaniem funduszy z perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020. Niemniej jednak konsumpcja prywatna, wspierana optymistycznymi oczekiwaniami polskich konsumentów i dobrą sytuacją na rynku pracy pozostanie najbardziej istotnym składnikiem wzrostu gospodarczego.

Natomiast Komisja Europejska (KE) prognozuje, iż tegoroczny wzrost PKB Polski wyniesie 4,8%. Spodziewane jest osiągnięcie szczytu cyklu gospodarczego właśnie w 2018 roku. Natomiast prognoza na 2019 rok to wzrost PKB o 3,7%, a w 2020 r. o 3,3%. Oczekuje się, że konsumpcja prywatna będzie nadal główną siłą napędową PKB, dzięki korzystnym warunkom na rynku pracy oraz wysokiemu poziomowi zaufania konsumentów. Pozytywny wpływ prognozowany jest ze strony inwestycji, w których rośnie stopień wykorzystania funduszy unijnych i prowadzi do wzrostu inwestycji publicznych⁶.

Prognozy Banku Światowego zakładają, iż w 2019 roku gospodarka polska może zacząć zwalniać do poziomu 3,9%, a 3,6% w 2020 roku. Bank światowy nakreślił scenariusz łagodnego spowolnienia wzrostu gospodarczego, który może być spowodowany zarówno zwolnieniem zachodnioeuropejskiej gospodarki jak i problemem niedoboru wysokokwalifikowanych pracowników⁷.

Według prognoz ekonomistów, na przełomie 2018-2019 roku można spodziewać się wyhamowania dynamiki polskiego wzrostu gospodarczego, które może trwać 6-8 kolejnych kwartałów. Ważne jest jednak jak głębokie będzie zahamowanie, gdyby przyjąć, że wyniesie ono 1 pkt proc. PKB, byłoby to pożądane, gdyż nie byłoby niebezpieczeństwa przegrzania koniunktury. Celem polityki gospodarczej powinna być trwała zmiana struktury wzrostu PKB, który jest obecnie utrzymywany w dużej mierze przez konsumpcję, przy niewielkim wkładzie inwestycji i zmiennym udziale eksportu netto.

⁵ Wstępny szacunek produktu krajowego brutto w III kwartale 2018 r.

⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ecfin_forecast_autumn_081018_pl_en.pdf

⁷ <https://www.worldbank.org/pl/news/press-release/2018/10/17/world-bank-polish-economy-growing-at-fast-pace-may-slow-in-2019>

Jak wynika z raportu pt. „Instrument Szybkiego Reagowania na zagrożenia upadłością w sektorze przedsiębiorstw niefinansowych” ważne jest przyspieszenie inwestycyjne, które nastąpiło w III kwartale 2018 roku, jednak przede wszystkim powinny nastąpić innowacyjne przedsięwzięcia w sektorze prywatnym. Niestety przedsiębiorcy boją się inwestycji, bowiem nie widzą stabilności swojej działalności gospodarczej. Wśród powodów wymieniane są m.in. podatki sektorowe, brak handlu w niedzielę, zbyt niskie tempo wydawania funduszy unijnych. Przedsiębiorcy spodziewają się również presji płacowej, bowiem płaca minimalna w 2019 roku ma wynieść 2250 zł, zatem pracownicy mogą domagać się relatywnie większego wynagrodzenia. Część ekonomistów spodziewa się również wyhamowania wzrostu zatrudnienia pomimo zwiększenia inwestycji publicznych i prywatnych z uwagi na problemy firm związane ze znalezieniem wykwalifikowanych pracowników⁸.

Jednym z największych wyzwań, z jakimi polski rynek pracy zmierzy się w niedalekiej przyszłości, będzie brak pracowników. Już teraz rekordowo niski poziom bezrobocia i wciąż malejąca grupa ludzi w wieku produkcyjnym sprawiają, że pracodawcy coraz częściej zmagają się z trudnościami z obsadzeniem wakatów, co w niektórych przypadkach może nawet zaburzyć codzienne funkcjonowanie firm. Według raportu „Niedobór talentów” ManpowerGroup 51% firm ma problem ze znalezieniem pracowników o odpowiednich kwalifikacjach. Jak wynika z badania głównym problemem ponad połowy polskich przedsiębiorców nie jest brak dobrych kandydatów, czy wysokie wymagania, tylko brak jakichkolwiek kandydatów. Największe problemy z niedoborem pracowników przy rekrutacji mają duże firmy, zatrudniające ponad 250 pracowników⁹.

Większość państw wysoko rozwiniętych stoi obecnie wobec realnego kryzysu demograficznego związanego ze spadkiem liczby ludności i starzeniem się społeczeństwa. Prognoza ludności opracowana przez Główny Urząd Statystyczny, przewiduje spadek liczby ludności, tak w regionie, jak i w całym kraju. Planowane spadki liczby ludności w regionie będą większe niż w kraju. W 2035 roku liczba ludności w województwie, w porównaniu do 2017 roku, zmniejszy się o 6,8%, podczas gdy w Polsce o 5,1%. Do 2050 roku spadek ten w regionie zwiększy się do blisko 16% i do 11,7% w Polsce. Jednak w przypadku rynku pracy, bardziej istotny od malejącej ogólnej liczby ludności okazuje się spadek liczby osób w wieku produkcyjnym. W 2017 roku osoby w wieku produkcyjnym stanowiły w regionie 62,5% (w Polsce 61,1%), a w wieku poprodukcyjnym 19,1%, podczas gdy w kraju 20,8%. Według prognoz GUS w 2050 roku odsetki będą stanowiły odpowiednio 56,0% i 29,5% dla regionu oraz 56,1% i 29,3% dla Polski¹⁰.

Wart uwagi jest również wskaźnik średniej liczby dzieci przypadających na kobietę w wieku rozrodczym, który w 2017 roku wyniósł w kraju 1,45, podczas gdy w regionie 1,41. Należy zaznaczyć, iż poziom optymalny, który gwarantowałby prostą zastępowalność pokoleń wynosi (2,1-2,15). Pozytywnym aspektem jest to, że we wszystkich regionach zaobserwowano wzrost liczby dzieci przypadających na kobietę w wieku rozrodczym, jednak w warmińsko-mazurskim ta poprawa okazała się jedną z najniższych w kraju (101% współczynnik dzietności w regionie w 2017 roku stanowił 101% wartości parametru w 2007 roku). Choć niski poziom współczynnika dzietności w Polsce winien traktowany być jako

⁸ <http://www.parp.gov.pl/publikacje/publicationslibraries>

⁹ https://www.manpowergroup.pl/wp-content/uploads/2018/08/2018_Niedobor_talentow_Polska.pdf

¹⁰ Dane GUS.

uzasadnienie dla podejmowania działań zaradczych w całym kraju, to właśnie w regionach o najmniej korzystnej dynamice zmian działania te powinny być najbardziej uzasadnione.

Rola opieki nad dziećmi do lat 3 ma kluczowe znaczenie dla kwestii demograficznych z dwóch powodów. Po pierwsze, oferta w zakresie opieki nad dziećmi powinna stanowić odzwierciedlenie zachodzących tendencji demograficznych i dynamiki dzietności. Po drugie, dostępność i jakość instytucjonalnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, może m.in. mieć wpływ na potencjalnych rodziców w procesie podejmowania decyzji o ewentualnym posiadaniu potomstwa. W 2017 roku na 1 miejsce w żłobku, klubie dziecięcym i u dziennego opiekuna przypadało, w skali kraju, 10 dzieci w wieku do 3 lat. Pomimo zidentyfikowanych wcześniej wzrostów liczby instytucji i miejsc opieki nad dziećmi w wieku nieprzekraczającym 3 lat, na co wpływ miały również działania realizowane w ramach RPO WiM - Działanie 10.4 *Pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3*, nadal możemy mówić o występowaniu deficytu miejsc opieki nad dziećmi w tym wieku. Problem deficytu miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w regionie jest większy niż średnio w kraju (16 dzieci na 1 miejsce opieki)¹¹.

W odróżnieniu od większości krajów europejskich, w Polsce w ostatnich dziesięcioleciach zaobserwowano znaczną emigrację wśród młodych osób dorosłych. Zjawisko intensywnej migracji przyczynia się do pogłębienia procesów depopulacji, starzenia się ludności oraz spadku liczby urodzeń. Wielkość odpływu Polaków za granicę zmniejszy się jednak w najbliższej przyszłości i zostanie zrównoważona przez wzrastający napływ obcokrajowców. W rezultacie, liczba imigrantów zamieszkujących w Polsce ma stale wzrastać, a ich rola na rynku pracy może okazać się znacząca. W 2018 roku weszły w życie zmiany w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, które bezpośrednio wpłynęły na modyfikację zasad zatrudnienia cudzoziemców. Zawarto również kilka nowych rozwiązań, jak m.in. wydłużenie możliwości pracy sezonowej cudzoziemców z 6 do 9 miesięcy, wprowadzenie zezwolenia wielosezonowego na okres 3 lat, przekazanie kwestii związanych z pracą sezonową powiatowym urzędом pracy, modyfikacja systemu oświadczeniowego. Od początku roku do końca października 2018 r. w regionie urzędy pracy zarejestrowały: 20 835 oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi uprawniających do wykonywania pracy bez obowiązku posiadania zezwolenia na pracę (dot. tylko obywateli Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej i Ukrainy) oraz wydano 727 zezwoleń na pracę sezonową, trwającą nie dłużej niż 9 miesięcy w roku kalendarzowym. W tym samym czasie Wojewoda Warmińsko-Mazurski wydał 5 675 zezwoleń na pracę na okres nie dłuższy niż 3 lata.

W przypadku zmniejszających się zasobów pracy wskazane jest pobudzenie dotychczas niewykorzystanych zasobów pracy (przekwalifikowanie osób bezrobotnych, aktywizację zawodową biernych zawodowo, wykorzystanie wspomnianego wyżej kapitału ludzkiego starszych osób), zwiększenie mobilności ludności wiejskiej oraz umożliwienie im nabycia kwalifikacji. Trzeba również mieć na uwadze rozwój systemu kształcenia ustawicznego, którego rola jest coraz istotniejsza, zwłaszcza ze względu na postęp techniczny, za którym osoby starsze mogą nie nadążyć. Należy również mieć na uwadze przyszłe zmiany technologiczne, bowiem na skutek automatyzacji i robotyzacji, mogą zostać zlikwidowane miejsca pracy, a w ich miejsce powstaną nowe, które wymagają nowych kompetencji.

¹¹ Analiza sytuacji województw w obszarach oddziaływania Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2015-2017.

Najcenniejszymi umiejętnościami, będą te związane z technicznymi aspektami funkcjonowania w zautomatyzowanym środowisku pracy, takie jak projektowanie i programowanie, a także zarządzanie pracą maszyn. Na zmianach mogą skorzystać również takie osoby, których mocną stroną są umiejętności miękkie, bowiem maszyny nie będą w stanie ich na razie zastąpić.

Dla całego rynku pracy kluczowe jest podniesienie wskaźnika zatrudnienia oraz współczynnika aktywności zawodowej. Wysoka wartość tych wskaźników jest bowiem jednocześnie przyczyną i skutkiem sprawnej gospodarki.

Biorąc pod uwagę aktualną diagnozę sytuacji na rynku pracy oraz prognozy i szacunki dotyczące przyszłej sytuacji gospodarczej, a także kształtowania się zjawisk na krajowym i lokalnym rynku pracy można spróbować oszacować liczbę bezrobotnych na koniec 2019 roku.

W świetle prognoz powiatowych urzędów pracy w 2018 roku liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim może kształtować się na poziomie 49 438 osób w wersji optymistycznej, natomiast przy gorszej koniunkturze ich liczba może wzrosnąć do 55 256 osób.

Natomiast Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, mając na względzie prognozy gospodarcze dla Polski oraz analizę aktualnej sytuacji na rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim zakłada, iż poziom bezrobocia na koniec 2019 roku kształtować się będzie na poziomie równym lub mniejszym niż 48 900 osób. Dodatkowo przewiduje się, że wszystkie działania podjęte w oparciu o Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2019 rok przyczynią się m.in. do osiągnięcia w regionie, w końcu 2019 roku, wskaźnika zatrudnienia na poziomie równym lub większym niż 50,4% oraz współczynnika aktywności zawodowej na poziomie nie mniejszym niż 53,8%.

Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2019 rok prognozuje osiągnięcie następujących wskaźników:

Wyszczególnienie	Zakładana wartość
Utrzymanie poziomu bezrobocia na poziomie równym lub niższym niż:	48 900 osób
Osiągnięcie wskaźników na poziomie równym lub wyższym niż dla:	
- wskaźnika zatrudnienia	50,4%
- współczynnika aktywności zawodowej	53,8%

Osiągnięcie prognozowanych wskaźników realizacji RPDZ na 2019 rok będzie wymagało zintegrowanych i komplementarnych działań, uwzględniających stronę popytową i popytową rynku pracy, tj. rozwój miejsc pracy oraz kompetencji mieszkańców, a także potencjału instytucji publicznych służb zatrudnienia i partnerów rynku pracy. Znajduje to odzwierciedlenie w celach i priorytetach Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2019 rok.

5. Priorytetowe grupy osób

W oparciu o analizę struktury regionalnego bezrobocia, mając na uwadze zachodzące zmiany demograficzne, uwzględniając założenia krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych, przyjęto iż szczególnym wsparciem na rynku pracy w 2019 roku należy objąć:

- bezrobotnych do 30 roku życia,
- bezrobotnych powyżej 50 roku życia,
- długotrwale bezrobotnych,
- kobiety,
- bezrobotnych niepełnosprawnych.

Rysunek 5 Priorytetowe grupy bezrobotnych

Priorytetowe grupy bezrobotnych na Warmii i Mazurach w 2019 roku

bezrobotni do 30. roku życia	bezrobotni powyżej 50. roku życia	długotrwale bezrobotni	kobiety	bezrobotni niepełnosprawni
------------------------------	-----------------------------------	------------------------	---------	----------------------------

Pomimo poprawiającej się sytuacji młodych ludzi na rynku pracy, na co wskazuje m.in. wzrost wskaźnika zatrudnienia (w okresie II kw. 2016/ II kw. 2018 wśród osób 15-24 lat wzrost o 0,6 pkt proc.; w grupie 25-34 lat o 6,4 pkt proc.), spadek stopy bezrobocia (wśród osób 15-24 lat o 3,2 pkt proc.; w grupie 25-34 lat o 5,7 pkt proc.), właśnie ta grupa wiekowa powinna nadal być adresatem działań. Skutki przedłużającej się dezaktywacji zawodowej młodych osób potencjalnie będących w okresie największej aktywności zawodowej, mogą być odczuwalne dla całego społeczeństwa. Frustracja z powodu braku zatrudnienia, brak samodzielności finansowej, lęk o przyszłość nie skłania młodych ludzi do podjęcia decyzji o założeniu rodziny, zaś niemożność znalezienia pracy w miejscu zamieszkania kieruje do emigracji zarobkowej. Straty z tym związane odnoszą się nie tylko do strefy ekonomicznej, ale także demograficznej. Szczególnej uwagi wymaga grupa młodzieży na rynku pracy określana jako NEET, której poświęcić należy specjalne działania zarówno o charakterze prewencyjnym, jak i reintegrującym (aktywizacja edukacyjno-zawodowa). Istotą wszelkich innowacyjnych rozwiązań na rzecz młodzieży niepracującej i nieuczącej się jest zapobieganie poważnemu problemowi wykluczenia społecznego.

Grupą zdefiniowaną jako grupa priorytetowa do objęcia wsparciem w 2019 roku są także bezrobotni powyżej 50. roku życia. Sytuację starszego pokolenia Polaków na rynku pracy warunkują częściowo czynniki historyczne. Polityka zatrudnienia mijających dekad doprowadziła do „wypychania” osób starszych z rynku pracy¹². Zmiany zachodzące współcześnie i dalsze perspektywy demograficzne, sprawiają, iż wydłużanie aktywności zawodowej osób po 50. roku życia staje się koniecznością. Przemawiają za tym także powody ekonomiczne, niepracujące osoby obciążają budżet państwa pobierając zasiłki i inne świadczenia socjalne; jednocześnie nie przyczyniając się do zwiększania produktu krajowego brutto. Brak aktywności zawodowej czy społecznej może również znaleźć swoje odbicie w pogorszeniu stanu zdrowia. Sytuacja na rynku pracy coraz częściej powinna więc

¹² Problem bezskuteczności aktywizacji zawodowej bezrobotnych 50+, <https://rynekpracy.pl/artykuly/problem-bezskuteczności-aktywizacji-zawodowej-bezrobotnych-50>.

wymuszać na pracodawcach zmianę podejścia w traktowaniu starszego pokolenia na rynku pracy.

Wieloetapowym, złożonym procesem jest aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych, gdyż obok obiektywnych barier, których doświadczają na rynku pracy, istnieje również wymiar indywidualny, związany z decyzjami i motywacjami tych osób. To właśnie brak motywacji do pracy, szczególnie w przypadku osób, które rejestrują się w urzędzie pracy po to, aby np. uzyskać ubezpieczenie zdrowotne lub świadczenia z pomocy społecznej, stanowi jedną z podstawowych trudności dla publicznych służb zatrudnienia w przywróceniu lub wejściu na rynek pracy tej grupy bezrobotnych.

Rynek pracy jest szczególnym obszarem, na którym można zaobserwować nierówność w traktowaniu kobiet i mężczyzn. Wyniki analizy sytuacji na rynku pracy pokazują, że większość mierników ma gorsze wartości w przypadku rozpatrywania sytuacji kobiet. Współczynnik aktywności zawodowej kobiet (pomimo jego wzrostu w perspektywie II kwartału 2016 i 2018 roku o 1,4 pkt proc. do poziomu 46,1%) jest nadal niższy niż mężczyzn (63,2%). Różnica ta widoczna jest również w przypadku wskaźnika zatrudnienia (kobiety 43,5%, mężczyźni – 59,7%). Sytuacja kobiet dotkniętych problemem bezrobocia jest trudniejsza niż sytuacja bezrobotnych mężczyzn, ponieważ to kobiety narażone są na bezrobocie długoterminowe i dłuższe poszukiwanie pracy. Podstawową przyczynę nierówności w poziomie i strukturze bezrobocia upatruje się w ciągle tradycyjnym przypisywaniu kobiet do sfery domowej, która w przeświadczeniu wielu pracodawców może powodować trudności w wykonywaniu obowiązków zawodowych. Pomimo podejmowanych działań funkcjonuje wciąż pogląd, według którego dla kobiety bezrobocie stanowi mniejszy problem niż dla mężczyzny. By to zmienić, niezbędne jest kontynuowanie wprowadzania rozwiązań mających na celu umiejscowienie kobiet w sferze zawodowej i publicznej na równi ze sferą prywatną.

Grupą szczególnie narażoną na wykluczenie społeczne są osoby niepełnosprawne. Możliwości podjęcia przez nich zatrudnienia również w warunkach poprawiającej się sytuacji na rynku pracy są ograniczone. Tymczasem aktywność zawodowa jest jednym z najlepszych sposobów na wyjście z izolacji oraz na ogólną poprawę jakości życia, co ma szczególne znaczenie w przypadku tej grupy społecznej. Dlatego tak ważne jest ograniczanie barier (architektonicznych, komunikacyjnych, finansowych i mentalnych), a przez to zwiększenie szans na zatrudnienie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. Konieczność wsparcia i pomocy w zatrudnianiu tych osób nie zanika, a wręcz zyskuje na znaczeniu, szczególnie w kontekście aktualnej i prognozowanej sytuacji na rynku pracy.

Omówione powyżej grupy w 2019 roku taktowane będą jako grupy priorytetowe, niezależnie od tego adresatami działań polityki rynku pracy pozostają wszystkie osoby, których wsparcie jest zgodne z kryteriami dostępu określonymi przez odpowiednie akty prawne lub dokumenty programowe.

Szczególnymi adresatami działań regionalnej polityki rynku pracy będą przedsiębiorcy tworzący nowe miejsca pracy oraz pracodawcy i pracownicy przedsiębiorstw, borykający się z przejściowymi trudnościami finansowymi. Ponadto w ramach instrumentu, jakim jest Krajowy Fundusz Szkoleniowy, będą przeznaczane środki na wsparcie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców.

6. Priorytety, cele i kierunki działań w 2019 roku

Mając na względzie przedstawione cele i działania kierunkowe KPDZ/2019 oraz aktualną sytuację na rynku pracy i opierając się na zapisach pochodzących z obecnie obowiązujących dokumentów rządowych i regionalnych, proponuje się następujące priorytety określające kierunek polityki Samorządu Województwa na warmińsko-mazurskim rynku pracy w 2019 roku.

Priorytet I.

Zwiększenie adaptacyjności mieszkańców województwa, w tym przedsiębiorców w celu zwiększenia wskaźnika zatrudnienia na Warmii i Mazurach

- Cel szczegółowy 1. Zwiększanie szans na zatrudnienie mieszkańców regionu poprzez wspieranie i promowanie kształcenia ustawicznego, mobilności przestrzennej i zawodowej
- Cel szczegółowy 2. Wspieranie przedsiębiorców w tworzeniu nowych oraz utrzymaniu dotychczasowych miejsc pracy

Priorytet II.

Dostosowanie działań publicznych służb zatrudnienia oraz innych instytucji realizujących politykę rynku pracy do zmian zachodzących w tym obszarze

- Cel szczegółowy 1. Ograniczenie skutków problemów demograficznych oraz negatywnych zjawisk zachodzących na rynku pracy
- Cel szczegółowy 2. Monitoring rynku pracy dotyczący aktualnej sytuacji oraz trendów rozwojowych i prognozowania zmian społeczno-gospodarczych
- Cel szczegółowy 3. Doskonalenie funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia i OHP

Priorytet I. Zwiększenie adaptacyjności mieszkańców województwa, w tym przedsiębiorców w celu zwiększenia wskaźnika zatrudnienia na Warmii i Mazurach

Cel szczegółowy 1. Zwiększanie szans na zatrudnienie mieszkańców regionu poprzez wspieranie i promowanie kształcenia ustawicznego, mobilności przestrzennej i zawodowej

Przykładowe działania:

1. Rozwój poradnictwa zawodowego, dostępu do informacji edukacyjnej i zawodowej, pośrednictwa pracy w zakresie świadomego planowania kariery zawodowej, szczególnie osób należących do grup priorytetowych.
2. Promocja i wsparcie kształcenia ustawicznego na rzecz podnoszenia kompetencji zawodowych, m.in. poprzez wykorzystanie środków z Krajowego Funduszu Szkoleniowego.
3. Zwiększenie znaczenia kształcenia zawodowego jako czynnika oddziałującego na sytuację na regionalnym rynku pracy.
4. Zapewnienie wszystkim mieszkańcom Warmii i Mazur, w tym młodzieży w wieku szkolnym dostępu do informacji o rynku pracy.
5. Zwiększenie aktywności zawodowej osób bezrobotnych i poszukujących pracy, szczególnie osób należących do grup priorytetowych, w ramach działań powiatowych urzędów pracy, OHP oraz realizowanych projektów RPO WiM oraz POWER.
6. Wspieranie mobilności zawodowej i przestrzennej mieszkańców Warmii i Mazur m.in. poprzez promowanie programów Reactivate i „Twoja Pierwsza Praca z EURES”, oferujących pomoc w znalezieniu pracy, stażu lub szkolenia w miejscu pracy w innym kraju UE.

Cel szczegółowy 2. Wspieranie przedsiębiorców w tworzeniu nowych oraz utrzymaniu dotychczasowych miejsc pracy

Przykładowe działania:

1. Działania ukierunkowane na powstawanie nowych przedsiębiorstw poprzez promocję tej formy aktywności zawodowej oraz udzielanie wsparcia finansowanego na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a także wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób rozpoczynających działalność.
2. Wsparcie pracodawców w tworzeniu nowych miejsc pracy, między innymi poprzez refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.
3. Wsparcie pracodawców, którym pogorszyły się warunki prowadzenia działalności gospodarczej w celu utrzymania miejsc pracy.
4. Rozwój przedsiębiorczości społecznej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5. Tworzenie sieci współpracy pomiędzy służbami zatrudnienia, pracodawcami i szkolnictwem.

Priorytet II. Dostosowanie działań publicznych służb zatrudnienia oraz innych instytucji realizujących politykę rynku pracy do zmian zachodzących w tym obszarze

Cel szczegółowy 1. Ograniczenie skutków problemów demograficznych oraz negatywnych zjawisk zachodzących na rynku pracy

Przykładowe działania:

1. Wspieranie w powrocie na rynek pracy kobiet oraz osób po urloпах macierzyńskich, rodzicielskich i wychowawczych.
2. Aktywizacja edukacyjno-zawodowa osób młodych (w tym grupy NEET) w celu zwiększenia ich szans na zatrudnienie.
3. Wspieranie i wzmacnianie potencjału zawodowego osób powyżej 50 roku życia w celu jak najdłuższego pozostawania na rynku pracy m.in. poprzez: organizowanie dla nich kursów szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe i kompetencje osobowościowe; organizowanie szkoleń i doradztwa dla pracodawców w zakresie zarządzania wiekiem; promowanie metody mentoringu osób starszych.
4. Aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi, w tym rolników zamierzających wejść na poza rolniczy rynek pracy.
5. Działania ukierunkowane na zwiększenie szans na zatrudnienie osób niepełnosprawnych, w tym informowanie pracodawców o korzyściach płynących z zatrudniania osób niepełnosprawnych.
6. Działania na rzecz włączenia społecznego i zawodowego osób długotrwale bezrobotnych.
7. Pomoc osobom powracającym z emigracji oraz cudzoziemcom w wejściu na rynek pracy poprzez m.in. szkolenia zawodowe i wsparcie w znalezieniu zatrudnienia.
8. Promowanie wykonywania pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy, w elastycznych godzinach pracy oraz pracy na odległość, w tym przez osoby należące do grup priorytetowych.

Cel szczegółowy 2. Monitoring rynku pracy dotyczący aktualnej sytuacji oraz trendów rozwojowych i prognozowania zmian społeczno-gospodarczych

Przykładowe działania:

1. Prowadzenie analiz z zakresu rynku pracy.
2. Monitoring sytuacji w zakresie planowanych i realizowanych w województwie zwolnień grupowych pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy.
3. Prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych oraz Barometru zawodów ukazującego zapotrzebowanie na zawody oraz prognozę sytuacji w zawodach.
4. Monitoring oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi i zezwoleń na pracę cudzoziemcom.

Cel szczegółowy 3. Doskonalenie funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia i OHP.

Przykładowe działania:

1. Doskonalenie usług, instrumentów i aktywnych programów rynku pracy świadczonych przez publiczne służby zatrudnienia i OHP.
2. Budowanie współpracy międzysektorowej w obszarze polityki zatrudnieniowej.
3. Upowszechnianie programów i projektów rynku pracy jako dobrych praktyk, ze względu na ich innowacyjny charakter oraz dużą skuteczność.
4. Rozwój kompetencji pracowników publicznych służb zatrudnienia i OHP, poprzez m.in. kursy, szkolenia, studia podyplomowe.

7. Zarządzanie realizacją RPDZ na 2019 rok

7.1. Główne źródła finansowania

Mając na względzie fakt, iż zaplanowane zadania w Regionalnym Planie Działań na rzecz Zatrudnienia na 2019 rok obejmują szerokie spektrum działania, niezbędne będą środki finansowe z różnych źródeł:

I. Fundusz celowy, w tym w szczególności:

1. Fundusz Pracy (FP):

A. Środki algorytmiczne na realizację zadań w województwie, tj.:

- a) na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej, z czego część na realizację projektów współfinansowanych z EFS, w ramach priorytetów:

- 8.i dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników – w ramach Regionalnego Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014–2020;
- 8.ii trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020;

- b) na finansowanie innych zadań fakultatywnych;

- B. Dodatkowe możliwe do pozyskania środki FP z rezerwy ministra właściwego ds. pracy na realizację zadań uwzględniających bieżącą sytuację na rynku pracy;
- C. Środki FP na realizację zadań w ramach Krajowego Funduszu Szkoleniowego;
- D. Inne środki FP, wynikające z bieżącej działalności Wojewódzkiego Urzędu Pracy i powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego;

2. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- I. Budżet państwa;
- II. Budżet jednostek samorządu terytorialnego;
- III. Środki Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Wstępną decyzją Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 24 października 2018 r. (znak: DF.I.4021.34.2.2018.MG/AŁ) ustalona kwota środków (limit) Funduszu Pracy, jaka może być wydatkowana w 2019 roku na realizację zadań przez samorządy powiatów w województwie warmińsko-mazurskim to 128 748,4 tys. zł, w tym 118 797,9 tys. zł na realizację programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej oraz 9 950,5 tys. zł na inne fakultatywne zadania.

W ramach powyższych limitów ustalono następujące kwoty środków na realizację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, w podziale na priorytety inwestycyjne:

- 1) 8.i. *dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników* – w ramach RPO Warmia i Mazury 2014-2020: 51 829 126,0 zł;
- 2) 8.ii. *trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży* – w ramach PO WER 2014-2020: 32 459 738,0 zł.

W 2014 roku w związku ze zmianą ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wprowadzony został instrument dotyczący rozwoju zasobów ludzkich, tj. Krajowy Fundusz Szkoleniowy (KFS). Jest to wydzielona część Funduszu Pracy, przeznaczona na dofinansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawców, podejmowanego z inicjatywy lub za zgodą pracodawcy. Celem utworzenia KFS jest zapobieganie utracie zatrudnienia przez osoby pracujące z powodu kompetencji nieadekwatnych do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki.

Na podstawie pisma z dnia 10 października 2018 roku (znak: DRP.II.4044.104.2.2018.EW) Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej dokonał podziału limitu środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego w ramach którego na 2019 rok województwo warmińsko-mazurskie otrzymało środki w wysokości 6 136 tys. zł.

Wskazane wyżej źródła finansowania nie wyczerpują katalogu wszystkich dostępnych, stanowią jednak najbardziej powszechne i otwarte dla różnych podmiotów realizujących działania w obszarze rynku pracy.

7.2. Monitoring RPDZ na 2019 rok

Monitoring Regionalnego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2019 rok będzie służył odpowiedzi na pytanie, w jakim stopniu został osiągnięty prognozowany wskaźnik określający poziom bezrobocia oraz wskaźnik zatrudnienia oraz współczynnik aktywności zawodowej¹³. Dodatkowo przy monitorowaniu i ocenie realizacji RPDZ na 2019 roku oraz zmian, jakie zaszły na regionalnym rynku pracy, zostanie przeprowadzona analiza dodatkowych wskaźników. Wskaźniki te określone w załączniku nr 1 niniejszego dokumentu, dotyczą m.in. dynamiki stopy bezrobocia, struktury osób bezrobotnych, w tym osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a także aktywizacji zawodowej bezrobotnych. Część tych wskaźników ma charakter kontekstowy, co pozwoli na dokonanie kompleksowej oceny sytuacji na rynku pracy po roku realizacji RPDZ. Istotna będzie jednak również ocena stopnia realizacji celów szczegółowych w ramach każdego priorytetu.

Monitoring zostanie zrealizowany przez Wydział Polityki Rynku Pracy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie na podstawie danych i informacji z ogólnodostępnych baz i sprawozdań (WUP, GUS). Powinny one dotyczyć całego okresu realizacji RPDZ (dane roczne) z uwzględnieniem ich dostępności na moment realizacji monitoringu. W przypadku, gdy dane roczne nie będą dostępne, dopuszcza się możliwość wykorzystania danych za trzeci kwartał 2019 roku (bądź wcześniejsze). Sprawozdanie z monitoringu wykonania RPDZ na 2019 rok, będzie stanowić część informacji o sytuacji na rynku pracy i zostanie przygotowany w pierwszym półroczu 2020 roku.

WICEDYREKTOR
dz. Rynku Pracy
Wiesław H. Kozłowski

¹³ Przewidywana wartość wskaźników określona została w Rozdziale: *Wnioski i prognoza zmian*.

Załącznik 1. Wskaźniki monitoringu RPDZ na 2019 rok

Wyszczególnienie	Źródło informacji
Stopa bezrobocia rejestrowanego	GUS
Stopa bezrobocia wg BAEL	GUS
Napływ do bezrobocia	WUP
Odływ z bezrobocia	WUP
Liczba ofert pracy	WUP
Wskaźnik udziału niesubsydiowanych ofert pracy w ogólnej liczbie ofert	WUP
Liczba osób bezrobotnych, które podjęły pracę	WUP
Liczba osób bezrobotnych, które odbyły staże zawodowe	WUP
Liczba osób bezrobotnych, podejmujących działalność gospodarczą przy wsparciu Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego	WUP
Liczba miejsc pracy, wspieranych Funduszem Pracy powstałych u regionalnych pracodawców	WUP
Liczba osób, które odbyły przygotowanie zawodowe dorosłych	WUP
Pracujący	GUS
Udział wybranych grup bezrobotnych w strukturze regionalnego bezrobocia: – bezrobotni do 30 roku życia – bezrobotni powyżej 50 roku życia – długotrwale bezrobotni – bezrobotni niepełnosprawni – bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych – bezrobotni zamieszkali na wsi – kobiety	WUP
Współczynnik aktywności zawodowej/wskaźnik zatrudnienia/stopa bezrobocia: – kobiet – mieszkańców wsi – osób w wieku 15-24 lata – osób w wieku 25-34 lata – osób w wieku 55 lat i więcej	GUS
Udział kobiet wśród biernych zawodowo	GUS
Wydatki z Funduszu Pracy na promocję zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia i aktywizację bezrobotnych	WUP
Wydatki z Europejskiego Funduszu Społecznego	WUP
Efektywność zatrudnieniowa	MRPIPS

Załącznik nr 2. Harmonogram opracowania RPDZ na 2019 rok

Zadania do realizacji	Jednostka wykonawcza	Listopad 2018	Grudzień 2018	Styczeń 2019
Powołanie Zespołu WUP ds. opracowania materiałów do RPDZ na 2019 rok	Dyrektor WUP	x		
Opracowanie założeń RPDZ na 2019 r.	Zespół WUP, PUP	x		
Prace nad projektem RPDZ	Zespół WUP	x	x	
Konsultacje projektu RPDZ	PUP, partnerzy społeczni z obszaru rynku pracy		x	x
Przyjęcie projektu RPDZ	Wojewódzka Rada Rynku Pracy, Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego			x
Przekazanie projektu RPDZ do Zarządu Województwa	WUP			x

